Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гарана

Алонитын-политическэ газетэ

1991 НОЯБРЬ 20 СРЕДА № 227 (18350) сэн 6 мүн.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

РАЙОНОЙ ЧЕМПИОН

hэрэмжэтэ комбайнер Паович Конечных эгээл ехэ таулуулба. Энэ жэлдэ удаа юной чемпион» рдэгэ хүртэбэ. районой чем-

Дүршэлтэй механизатор таряа хүрэалгын эхилхэтэй хамта комбайнай жолоо барижа, тарялаан дээрэ гарадаг ганшалтай юм. Арбан гурбан жэлэй түршада тэрэнэй сүглуулhан ороо hо тоолохо болоо hаа, тон ехэ даа. Гансал энэ жэлдэ 12756 центнер ороо hо суглуулаа. Нёдондо 10223 центнер ороо hо абаа hэн.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр Павел Александрович суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө, совхозой, районой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө халуун амаршалгада хүртэбэ.

Совхоз энэ жэлдэ муу бэшэ ургаса хуряагаа. Ниитын адуу мал гүйсэд хүрэхэ үбhэ тэжээлээр хангагданхай. Силос, сенаж бүришье ехээр бэлдэгдэ. Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ арга боломжо эндэ бии.

Л. ЛУГОВСКОЙ.

Бэшүүрэй район.

ГТЭЙШҮҮЛЭЙ ФЕРМЭДЭ

ажал hаа бо- ондэй гэжэ тоо- ан гээшэ. Эрэ- эдэлөөшье hаа, буйлуулгада гү, лгада хүдэлдэг

колхозой юм. Юуб гэхэдэ, Жалсанов- унеэ арендээр Тэдэнэй Т-40 туряалгын тех- анхай. 30 гек- ай. Тэрээнhээ ожо, хэрэглэмдэ ан газарта зе- арын дүнгөөр ааад үнеэн бү- hуу hаанхай. овтан 5 зуу- килограммаар хоз гурэндэ 1 өөр. тушаадаг ажахыдаа 65 да.

Тушаahан hүнэйнгөө литр бүхэнэй аяар 40 мүнгэ алдуурилбашье, арендаторнуудай хүтэлбэрилэгшэ Бакр Жалсанов тэрэнhээ ехэшье голхороогүй. Зооветеринарна мэргэжэлтэдтэ үнездээ үзүүлэн, харуулhан, зүбшөөл заабари абаhанай түлөө хэлсээнэй ёhоор олоhон олзоhоо мүнгэ түлэнэ. Гараhан түлнүүдыень hөөргэнь ажахыдаа бүсаана.

— Банктаа кредит абаад, колхозhоо мал, трактор, машина, онынhон техникэ худалдажа абаад, бэеэ даажа фермер болохоёо янабта?—гэхэдэмнай:

— Даб дээрэ hүгэ тушаахадаад, худэлhэнэйнгөө зэргээр салингаа абаад байгаа hаамнай дээрэ бэшэ гү даа. Сагаан талада юумэ түхеэржэ, фермер болохо гээшэ юун тиимэ бэлэн хэрэг байха hэм даа. Үхэр мал үгэбшье hэн гэлэй. Худалдажа абаха тэрэ гүйсэд техникэшни хаана байнаб? Онгаашье hаа, үнеэдые hайнаар харууhалжа, шадаха байhанаа гэршэлбэ. Тиигэжэ тэдэнэр абаhан үялгаяа дүүргэхын түлөө шармайн ороондожо байна. hаяхан тэдэнэр хуби заяагаа ниилүүлжэ, түрэ хүрим наадаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бадма-Доржо, Сержунья Доржитаровтан.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Семенович, Сержу- Доржитаровтан Зэдын рай- нэрэмжэтэ колхозой Зүүн- фермэдэ hаалишадаар хүдэл- а Дэндэ-Торгоин дунда hур- н байгаа. Удаань Бадма- алба хээ hэн. Эдэнэр энэ рмэдэ hаянай хүдэлжэ бай-

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын

Президентын Указ

БЮДЖЕТНЭ ОРГАНИЗАЦИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ САЛИН ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТУХАЙ

Элүүрые хамгаалгын, hуралсалай, соёлой, эрдэм ухаанай организацинууд болон эмхи зургаануудта, хүүли хамгаалгын зургаануудта, хүтэлбэрийн зургаануудта ба бюджедhээ hомологдодог бусад эмхи зургаануудта хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдые социальна талаар хамгаалгые шангадхаха, мүн үйлэдбэриин ба үйлэдбэриин бэшэ hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салингай хэмжээе дүтэрхы болгохо зорилгоор кигэжэ **тогтоохомни:**

1. Элүүрые хамгаалгын, hуралсалай, соёлой, эрдэм ухаанай организацинууд болон эмхи зургаануудта, хүүли хамгаалгын зургаануудта, сүүдүүдтэ, хүтэлбэриин зургаануудта ба бюджедhээ hомологдодог бусад эмхи зургаануудта хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэндөө байгаа тарифна салингай хэмжээнүүдые 1991 оной декабриин 1-hээ 90 процентээр дээшэлүүлхэ.

РСФСР-эй правительствоор гү, али тэрэнэй даалгабаряар бусад зургаануудаар баталагдаhан, рознично сэнгүүдэй ехэ болгогдоhонтой дашарамдуулан, 1991 оной апрельhээ тогтоогдоhон компенсацинн хэмжээндэ нэмээгдэhэн салингууд дээшэлүүлэгдэхэ болоно.

Бюджедэй hомололтонуудые, мүн бюджедhээ гадуурхи мүнгэн зөөри хабаадуулха ябадалые хараада абан, энэ зорилгоор хэгдэхэ гаргашануудта мүнгэ hомолхо гурим ба тэрэниие абаха газар тухай дурадхалнуудые РСФСР-эй Экономикын ба финансын министерство РСФСР-эй правительствын үзэмжэдэ оруулха;

Хүдэлмэрилэтшэдэй мэргэжэл шадабари ба ажалай шанарhаа дулдыдан, ажалай түлбэриин илгаае шангадхалгые хараада абан, бюджедhээ hомологдодог эмхи зургаанууд болон организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэри нарижуулгада шэглүүлэгдэhэн хэмжээнүүдые РСФСР-эй Ажалай ба хүн зониие ажалаар хангалгын министерство 1992 ондо зохёон хараалжа, РСФСР-эй правительствада дамжуулха.

2. Ажалай түлбэриин түхэл янзануудыг ба гуримые өөhэдөө мэдээд тогтоохо, нэмэлтэ түлбэринүүдэй, шангуудай ба урмашуулгын шэнжэтэй бусад түлбэринүүдэй хэмжээнүүдые, мүн элдэб бүлэг хүдэлмэрилэгшэдэй тоогой талаар тааралдалые хараада абангүй, өөhэдынгөө байгууламжые ба штадуудые тодорхойлхо эрхэ бюджедhээ hомологдодог организацинуудыг болон эмхи зургаануудта олгохо.

3. Нэмэлтэ мүнгэн зөөри бэдэрхэдээ, бюджедhээ hомологдодог эмхи зургаануудта хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй салингуудые тус тус бюджедүүдhээ нэмээхэ эрхэ РСФСР-эй бүридэлдэ ородог республикануудай правительствануудта, хизаарнуудай, областьнуудай, автономито байгууламжануудай, Москва ба Санкт-Петербург хотонуудай гүйсэдхэхы засагай зургаануудта олгохо.

4. СССР-эй Оборонын министерствэтэй зубшэжэ, сэрэгэй албатадай, мүн тус министерствын предприятинууд ба эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин дээшэлүүлхэ гурим дүримүүдые РСФСР-эй правительство долоон хоногой болзорто тодорхойлхо.

РСФСР-эй Президент Б. ЕЛЬЦИН.

Москва, Кремль.
1991 оной ноябриин 15.

РСФСР-эй правительствын 1991 оной ноябриин 15-най 5-дахи Тогтоол

РСФСР-эй АЖАЛАЙ ТҮЛБЭРИИН АДАГ БАГА ХЭМЖЭЭЕ ТОГТООХО ГУРИМ ТУХАЙ

РСФСР-эй правительство кигэжэ **тогтообо:**

1. Рознично сэнгүүдэй нэмээгдэhэнтэй дашарамдуулан, 1991 оной апрельhээ тогтоогдоhон нэмэлтэ түлбэриие хараада абан, 1991 оной декабриин 1-hээ ажалай түлбэриин адаг бага хэмжээе hарада 200 түхэригөөр тогтоохо.

Нэмэлтэ түлбэринүүд, мүн шангууд ба урмашуулгын бусад түлбэринүүд ажалай түлбэриин адаг бага хэмжээндэ оруулагдахагүй.

Элдэб мэргэжэл шадабритай хүдэлмэрилэгшэдэй салингуудай тодорхой хэмжээнүүд предприятинуудта хамтын хэлсээнүүдэй дүримүүдээр тодорхойлогдохо.

2. Хэрэглэлгын адаг бага бюджедhээ ба республикын социально-экономическа байдалай хүбилгагдаhанhаа дулдыдан, ажалай түлбэриин адаг бага хэмжээе үе-үе болоод хаража үзэхэ гуримай талаар дурадхалнуудые РСФСР-эй Ажалай ба хүн зониие ажалаар хангалгын министерство, РСФСР-эй правительствада оруулха.

3. 1992 оной январиин 1-hээ хүдэлмэриин сагые долоон хоногтоо 40 часhаа ехэ бэшээр тогтоохо.

6 часай ба 5 часай хүдэлмэриин үдэртэ богонидхогдоhон хүдэлмэриин саг урдынгаа хэмжээгээр—тус тустаа 36 ба 30 часаар үлөөгдэхэ.

Часай тарифна салингай адаг бага хэмжээе иигэжэ тогтоохо:

40 часай хүдэлмэриин 7 хоногто— 119 мүнгэн;

36 часай хүдэлмэриин 7 хоногто—132 мүнгэн;

30 часай хүдэлмэриин 7 хоногто—158 мүнгэн;

Часай тарифна салингуудые hарын хэмжээгээр тоолон гаргалгын коэффициентнүүд нимэ:

40 часай хүдэлмэриин 7 хоногто—169,2;

36 часай хүдэлмэриин 7 хоногто—152,3;

30 часай хүдэлмэриин 7 хоногто—126,9.

4. Предприятинуудай мүнгэн зөөриие (олзо доходые), харин бюджетнэ эмхи зургаануудболон организацинуудта бюджедэй hомололтонуудые хэрэглэжэ, ажалай түлбэриин адаг бага хэмжээе тогтоолгые бэелүүлхэ.

Бюджетнэ организацинууд болон эмхи зургаануудта энэ зорилгоор хэгдэхэ гаргашанүүдта мүнгэ hомолхо гурим ба тэрэниие абаха газарнуудые РСФСР-эй Экономикын ба финансын министерство тодорхойлхо.

5. РСФСР-эй правительствын гү, али тэрэнэй даалгабаряар бусад зургаануудай зохихо шиидхэбэринүүдээр тогтоогдоhон хэмжээнүүдhээ бага бэшээр нэмэлтэ түлбэринүүдэй хэмжээнүүдые (хүдэлмэриин хүшэр хүндэ эрхэ байдалай, үдэшын ба hүниин сагта хүдэлhэнэй түлөө гэхэ мэтэ) предприятинуудөөhэдөө мэдээд тодорхойлхо гэжэ тогтоохо.

Урмашуулгын түлбэринүүдые (үндэр мэргэжэл шадабариин, үсөөн хүнтэйгөөр хүдэлhэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэринүүд, шангуудтэ гэхэ мэтэ) предприятинуудөөhэдөө мэдээд тодорхойлдог, бии байгаа мүнгэн зөөриин хэмжээгээр бэелүүлдэг. Тэдэнэй хэмжээнүүд ба тэдэниие түлэхэ дүримүүд хамтын хэлсээнүүд соо тодорхойлогдодог.

6. Хубилгагдаха гээд тус Тогтоолоор хараалагдаагүй hаань, хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэриин хүсэндөө байгаа дүримүүд үлөөгдэхэ.

РСФСР-эй Президент Б. ЕЛЬЦИН.

Москва.

Мүн **«Социальна партнерство ба ажалай талаар арсалдаануудые (зүришэлдоонүүдые) шидхэхэ тухай», «РСФСР-эй газар дээрэ гадаадын экономическа ажал ябуулга сүлөөтэйгөөр эрхилхэ тухай», «Экономическа реформые финансын талаар хангаха ба РСФСР-эй финансова системые хамгаалха талаар хэмжээнүүд тухай», «Нефть ба нефтиин зүйлнүүдые РСФСР-hээ гаргалгые гуримшуулха тухай», «Хилын саанахи СССР-эй худалдаа наймаанай түлөөлэгтэ эмхи зургаануудтухай» ба «СССР-эй министерствэнүүдэй болон гүрэнэй хүтэлбэриин бүсад зургаануудай үгы болгогдоhонтой дашарамдуулан, хүдэлмэри эмхидхэхэ тухай»** РСФСР-эй правительствын Тогтоолнуудта РСФСР-эй Президент Борис Ельцин гар табиhан байна.

„Буряад үнэн"-92

ГАЗЕТЫН НЭРЭ ТУХАЙ hАНАМЖА

Юумэн бүхэн толгойhоо гү, али нэрэhээ дулдыданги байдаг гээшэ ааб даа. Мүнөө «Буряад үнэн» газетын гаражда эхилhээр 70 жэлэй ойдо бэлдэжэ байhан үедэшье тэрээн тухай бодожо үзэхөөр зүйлнүүд үсөөн бэшэ дайралдана. Энээнтэй дашарамдуулан, тус газетын нэрэ тухай тобшохоноор тогтожо, hанамжаяа хэлэхэ хүсэлтэйб.

Миниий hанахада, «Буряад үнэн» газетэ түрэл буряад хэлыемнай баяжуулан хүгөөхэ талаар гол үндэhэн, жэшээ харуулан дахуулагша мүн гэхээр байна. Тиимэ тула түрэлхи хэлэнэймнай грамматикын дүримэй эрилтэнүүд газетэнүүдhээ эхилжэ сахигдаха ёhотой болоно. Энэ талаар газетымнай нэрэ дутагдалтай гэжэ hананаб. Юугээрээб гэбэл, «Буряад-Монголой үнэн» гэжэ нэрэhээ «Монголой» гэhэн үгын хаягдахада, үлэhэн хоёр үгэнүүдынь хубилалтагүйгөөр, тэрэл зандаа «Буряад үнэн» гээд үлэhэн ааб даа. Тэрэ гэhээр энэ нэрэдэнь дадажа, хойшодоо удхалжа үзэдэггүй байгаабди.

Юрэдөө, «Буряад үнэн» гэхэдэ, унжагай бэшэ, гүймгэ тодоор дуулдана. Теэд түрэлхи хэлэнэй дүримэй гэхэ гү, али грамматикын ёhоор бодоод үзэхэдэ, эдэ хоёр үгэнүүд «хэн, юун?» гэhэн асуудалда таарана. Тиихэдээ ямар удхатай болоноб? Би багша бэшэб. Үзбэшье газетын нэрэ миниий hанаанда тааруугүй шэнги байна. Юундэб гэжэ гү?

Нэгэдэхеэр, энээгээр бодобол, танигдаагүй хүнтэй уулзаад, «Хэн хэн гээшэбши?» гэжэ асууха болоно гүб? Тиихэдэмни юун гэжэ харюусахаяа ойлгожо ядаха хэл даа. Харин «Хэнэй хэн гээшэбши?» гэжэ асуугаа hаамни, бэлээр ойлгожо, «тэрэнэй тэрэ гээшэб» гэхэл байха. Тэрээндэл адли, түрэл газетынгээ нэрые тон түрүүлэн орфографиин, дүримэй ёhоор хамаанай падеждэ оруулан, «Буряадай үнэн» гэжэ зүб руунь бэшэхэ байгаабди гэжэ hанагдана. Али буруу ойлгоно гүб? Эндэ хэлэ бэшэгэй эрдэмтэд, түрэлхи хэлэнэй багшанар зүб, буруунь элишэлжэ үгэнэ аабза.

Хоёрдохёор, энэ газетэмнай буряад ерадай (ондоо хэнэйшье бэшэ!) урдаа хараха ганса жэнхэни газетэ ха юм. Тодорхойлбол, манай — буряад зоной үншадаг, хөөрэлдэдэг, hанал бодолоо хубаалдадаг газетэ. Тиимэhээл «Буряадай үнэн» гэгдэхэ ёhотой.

Гурбадахяар, зарим нүхэд «Буряад-Монголой үнэн» гэhэн хүушан нэрэдэнь оруулха hэмди гэнэ. Энэ буруу бэшэ. Зүгөөр буряад зон монгол угсаатан байбашье, газарай нэгэ дэбисхэр дээрэ суглаа ажаhуунагүй ха юмбибди. Ug гарбалаа мартахагүйн тула заал hаа, «Монголой» гэhэн нэрэ оруулалсаха болоно гүбди? Зүб, бидэнэр монгол угсаатанаараа хаяа хадхан, хүршэhуудаг, нэгэн адли хэлэ бэшэгэтэй, ёhо эрэшэлтэй, сёёл болбосорсолгойбди.

Гэбэшье буряад зон бэеэ дааhан өөрын засаг түрэтэй, газар үhатай, түүхэ домогтой ха юмбибди. Тиимэ тула холисогүй, тон өөhэдын ерадай нэрэтэй, тэрээгээрээ омогорхохо, тэрэ нэрээ гамнаха, аршалха ба туг мэтэ дээрэ үргэн ябаха үялгатайбди. Гэхэтэй хамта, би хара бээ хараhан националис бодол баримтална бэшэб—энэ бидэндэ тон харша.

Эдэ бүхы бодомжонуудhаа үндэhэлэн тобшолходо, түрэл газетэмнай (буряад зоной түшэглэн, урма зоригжол абадаг хадань), «Буряадай үнэн» гээд лэ нэрлэгдэхэ ёhотой гэhэн hанамжа түрүүлнэ. Энэмнай түрэл хэлээ hэргээн шудалха хэрэгтэ баhал ехэ удха шанартай ха юм. Хүндэтэ үншагшад, юун гэжэ hананабта!

Арсалан ЖАМБАЛОН,
уран зохёолшо.

Мила богдын намтарhаа, Молонтойн туужаhаа томо хэhэгүүд 1992 ондо манай газетын хуудаhануудта үгтэхөөр хараалагдана. Газетэдээ захил хэбэл, эдэ hонирхолтой хэhэгүүдтэй танилсаха арга боломжотой болохот!

Буряадай ССР-эй арадай депутадуудай анхаралда

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй 5-дахи сессиин хоёрдохи шатын хүдэлмэри 1991 оной ноябриин 25-най үглоонэй 10 сагта Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй заседанинуудай зал соо хүдэлмэреэ эхилхэ.

Арадай депутадууд болон сессидэ уригдаhан хүнүүд заседанинуудай залай фойе соо сессиин нээгдэхэ үдэр, үглоонэй 8 саг 30 минутаhаа бүридхэлдэ абтаха.

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Президиум.

НДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД, ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТАНУУД

ин үйлэдбэриин талаар габьяатай байhанайнь кын агропромышленна комплексын хүдэлмэ- ородай ССР-эй Верховно Соведэй Президиум- ноябриин 10-ней Указаар хүндэтэ нэрэ зэрго гэбэл:

ССР-эй ТОНОМ»

рий Инно- Мухар-Шэбэ- «Забайкалец» р, ир Лукья- бэрэй рай- олхозой ахаа-

Петрович- ной «Побе ед агроном.

ССР-эй ТЕХНИК»

Хасмуловичой агропро- нэгэдэлэй

«БУРЯАДАЙ ССР-эй ГАБЬЯАТА ВЕТЕРИНАРНА ВРАЧ»

Клюкина Анна Ивановнада—эрдэмтэ үйлэдбэриин республиканска ветеринарна лабораториин таhагые даагша,

Шарапова Валентина Дмитриевнада — Мухар-Шэбэрэй районой ветеринарна лабораториин директор.

«БУРЯАДАЙ ССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР»

Очиров Зоригто Дамдиновичта — Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ,

Старков Виктор Владимировичта — «Бурятскагропромхимонтаж» үйлэдбэриин нэгэдэлэй ахамад инженер,

«БУРЯАДАЙ ССР-эй ЭДЕЭ ХООЛОЙ ИНДУСТРИИН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ»

Калашников Юрий Игнатьевичта — «Бурятскпищеагропром» үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор.

«БУРЯАДАЙ ССР-эй ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ»

Утенкова Нина Ивановнада—Баргажанай агропромсоюзай ахамад бухгалтер.

«БУРЯАДАЙ ССР-эй ГАБЬЯАТА МАЛШАН»

Бальчинова Долгор Цыреновнада — Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой hүнэй фермые даагша.

Васильева Антонида Трофимовнада — Прибайкалиин районой «Прибайкалец» совхозой hаалишан.

Гулгеев Гомбо Бадмаевичта - Баргажанай районой Бодоной совхозой ахалагша мал адуулагша,

Гургумов Цырен-Доржи Лубсановичта — Зэдын районой «Октябрьский» совхозой ахалагша хонишон,

Емельянова Мария Георгиевнада — Тарбагатайн районой «Советская Россия» колхозой гахайн фермые даагша,

Мифтахов Гаптылфаяз Каримовичта — Баргажанай районой Хилганын колхозой ахалагша хонишон,

Паньков Иннокентий Павловичта — Бэшүүрэй районой Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхозой hүнэй фермын бригадир,

Стулев Иван Молофеевичтэ — Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон,

Цыбигмитов Лубсан Цыдыповичтэ — Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой хонишон,

Хажеова Сэсэг Норбоевнада—Хэжэнгын районой Хэжэнгын совхозой хонишодой бригадын бригадир,

Чагдуров Петр Болотовичтo —Хяагтын районой Хяагтын совхозой мал адуулагша,

Чигирева Валентина Ивановнада—Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой hүнэй фермые даагша,

Чимитова Долгорма Жамсуевнада — Яруунын районой «Дружба» колхозой ахалагша хонишон,

«БУРЯАДАЙ ССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН ГАБЬЯАТА МЕХАНИЗАТОР»

Вершинин Ермолай Иннокентьевичтэ — Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизатор,

Доржиев Ринчин Хубисхаловичта — Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор,

Иванов Тарас Сидоровичтэ—Мухар Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой трактурист,

Митыпов Цыдып Доржиевичта—Яруунын районой «Комсомольский» совхозой механизатор,

Молчанов Василий Яковлевичта—Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой трактурно-тарган ажалай бригадын бригадир,

Панов Василий Васильевичта —Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхозой механизатор,

Шангин Николай Алексеевичтэ—Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой механизатор.

* * *

Худөө ажахын үйлэдбэридэ амжалтатайгаар ажаллаhанайнь түлөө республикын агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1991 оной ноябриин 10-най Указаар Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй **Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба гэбэл:

Антонов Александр Михайловичые—Тарбагатайн районой «Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ,

Артюханова Валентина Ивановнае—«Улан-Удэнская» кондитерска фабрикын хүдэлмэришэн,

Бадуев Леонид Владимировичые — мяханай «Улан-Удэнский» комбинадай таhагай начальник,

Комагорова Людмила Пантелеевнае — мяханай «Улан-Удэнский» комбинадай хүдэлмэришэн,

Балдандоржиев Нима Пунцыковичые—Хэжэнгын районой Ушхайтын совхозой ахамад агроном,

Буянтуева Оюна Гымсыновнае—Сэлэнгын районой Химнын совхозой hаалишан,

Васильева Мария Ивановнае —Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой hаалишан,

Гонгаров Валерий Гонгаровичые—Баргажанай агропромсоюзай түрүүлэгшэ,

Дармаев Даши Дармаевичые —Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой мал адуулагша,

Зорбуева Лидия Цыренжаповнае — Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой hаалишан,

Зайцев Петр Ивановичые — Зэдын районой Борьёогой совхозой ахамад агроном,

Иконникова Валентина Павловнае — Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой тугалшан,

Карнаушенко Галина Николаевнае—мяханай «Улан-Удэнский» комбинадай таhагай начальник,

Комагорова Людмила Пантелеевнае — мяханай «Улан-Удэнский» комбинадай хүдэлмэришэн,

Морозов Александр Степановичые—Зэдын районой Торгоин мориной заводой адуушан,

Нимаев Цырен-Доржи Нимбуевичые—Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор,

Олзоев Егор Константиновичые — «Бурятскагропромхимонтаж» үйлэдбэриин нэгэдэлэй управленийн начальник,

Дэлгүүрэй экономико: бодомжонууд, хараа шэглэлнүүд

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ ЮУНДЭ ХАШАНАБИБДИ?

Шагнажа ябахада хүдөөгэй эрэной дунда элдэб хөөрэлдөөнүүд болонол даа. Үмдэхэ хубсаһа, эдихэ хоолоо олохогүй сагнай ерэхэнь. Бүхы юумэнэй үнэ сэн үшөөл ехэ болохонь. Хэдышөө ехэ мяха, һү, ороохо таряа гүрэндэ худалдаад, трактор, машина болон бусад юумэ абажа шадахаяа болихомнай бэшэ гү? Али хүдөө ажахымнай үгыржэ һалахань гээшэ гү гэжэ хүнүүд айхабтараар һанаагаа зобоно.

Тоэд тиигэхэньшье буруу бэшэ. Мүнөө юун болоно гээшэб? Промышленностьһаа хүдөө ажахыда үгтэдэг бүхы юумэнэй үнэ сэн жэгэндээрһэндэл өөдөө собхоржол байна. Жэшээнь, К-700 түхэлэй тракторай гү, али КСК-100 түхэлэй комбайнай сэн 50 шахуу мянган түхэриг болоо. Тиимэ нэгэ техникэ худалдажа абахын тула адагыһь 2 мянган центнер таряа тушааха хэрэгтэй. Үнгархэдөө газар хахалдаг тракторай анзаһанай дорохи эриин (лемех) нэгэ хэнэгынь урдань 1 түхэриг байдаг һаа, мүнөө 7—8 түхэриг хүрөө. Һайн хурса эритэй анзаһагүйгөөр газар хахалха, таряа ургуулха аалши?

Мүнөө бидэ шэнэ барилга хэнгүй, гэр байрануудые дуласуулха шулуу нүүрһэ хэрэглэнгүй ажаһуужа шадахагүйбди. Гансахан түлөгээр ургэшэ ябагдахагүй. Мүн баһа ой модоёр, оршон тойронхи байгаалияа гамнаха ёһотойбди. Тоэд шулуу нүүрһэнэй тонно бүхэниинь зөөжэ асаралгатаяа 70 түхэриг болоно. Барилгын хэрэгсэлнүүд — хирпиисэ, шифер, цемент, шэрэ, хадааһан хүрэтэрөө туйлай ехэ үнэтэй байхаһаа гадна, тэдэмнай ороёдоо олдохоёо болишонхой, тэдэниие үгэхэ ямаршье фонд байхагүй.

Заримдаа хүдөө ажахые, илангаяа колхоз, совхозуудые зорюута хашана, хабшана гээшэ гү гэжэ һанахаар болодог.

Хэрбээ хамтын ажахынуудай хэрэггүй болоо юм һаань, хүдөөдэ таряашадай гү, али фермерскэ ажахынуудые, кооперативуудые, акционернэ эмхинүүдые олон болгохо гэхэдэ, нимэ орёо бэрхэтэй сагта газар, адууһа мал, техникэ бөедөэ даажа абаха, үмсэ болохо дуратай, зурхэтэй хүнүүд олдоодхиногүй. Урдамнай ямар юумэн хүлөжэ байнаб гэжэ тэдэнэр тухайлна ха юм. Гүрэн мүнөө томо колхоз, совхозуудта мүртэй туһаламжа хүргөөгүй аад, хэдэн мянга, миллион жэжэхэн үмсын ажахынуудта яагаад бодото туһаламжа хүргэжэ шадахаб?

Бүхы юумэнэй үшөө ехэ үнэтэй болоходо таряашанай, фермерскэ ажахынууд трактор, комбайн худалдажа абаха шадалтай байха аал?

Мүнөө хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдажа абаха гүрэнэй сэн ехэ болоо гэнэбди. Зай харыт даа. Үхэрэй мяханай центнер бүхэниие бидэ дунда зэргээр 460 түхэригөөр. гүрэндэ худалданабди. Өндөгөөр хэлэбэл, тэрэ урдынхиһаа ороёдоол 159 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Таряанай сэнгэйшье тиимэ ехээр нэмэшэһэн юумэнь үгы. Харин хониной нооһоной сэн лэ 500 гаран процентээр ехэ болоо.

Хэнэйншье мэдэһээр, хүн зоной үдэр бүриин эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэнгые хизаргүйгөөр дээшэлүүлхэ аргагүй. Зоной байдал бүри ехээр муудаха ха юм.

Тиигэбэшье мүнөө тохёолдоод байһан эрхэ байдалда колхоз, совхозуудай, худөөгэй ажалшадай амжалгатайгаар, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлжэ, ороноо тэжээхэнь улам бэрхэтэйл боложо байна. Ядахадаа үйлэдбэрилһэн продукцияа али аргаар сэхэ андалдаха, өлдэб предприятинуудтай бартерна хэлсээ хэхэ баатай бологдоно.

Энэмнай долгүүр тээшэ дутэлүүлхэ харгы юм гү, али экономическа харилсаае бүри эхи захагүй болгохо, худхалаа хуймаанай зам гү? Мэдэхын аргагүй. Иигэжэ байгаа һаань, хото городуудай юрын хүн зон хайшан гэхэ болоноб?

Юрэдөөл, тархяа үбдэхөөхөөр асуудалнууд олон. Хэзээ өөдэлхэ зонбибди гэжэ һанахаар.

Хэды нимэ байдалай тохёолдобошье, худөөгэй ажалшад, малшад хэжэ байһан худэлмэриеэ орхиногүй. Бээ шанга барижа худэлнэ. Тоэд өндөогоор хайшан гэхэб? Таряа тарингүй газараа бүртаг ногоондо даруулхагүйш. Малаа эдеэлүүлэнгүй хоохоор тураажа алахагүйш.

Энэ барагдахаяа байгша жэлдэ манай «Георгиевский» совхозойхид муу бэшэ үрэ дүнгүудые туйлаа гэжэ хэлэхэ үндэһэн бии. Газар дайдынгаа уһа үертэ абтажа, горитойхон гарза хохидолой ушаруулагдаашье һаань, байгша ондо 60 мянган центнер гэхэ гү, али гектар бүхэнэй 23,6 центнер ургаса абаабди. Энэмнай бэрхэ механизатор Н. А. Черноскуловай даадаг отрядайхидай ажалай аша габьяа болоно. Бараг һайн ургасын абтаһанайнь ашаар ерэхэ жэлдэ өөһэдтөө хүсэд хүрэхэ үрэнэ хааха, үшөө горитой ороохо гүрэндэ худалдахаа, өөһэдын эдеэ хоолой нөөсэдэ (талхан болгохоор) 5—6 мянган центнер ороохо үлөөхэ, адууһа малай тэжээлдэ 25 мянган центнер таряа таһалха, гадна ажалшадтаа айл бүхэнэй 4 тонно ороохо центнерынь 16 түхэриг өөр худалдаха аргатай байнабди.

Үбһэ тэжээлшье бага бэшэ бэлэдхэгдээ. Бүхыдөө 42 мянган центнер үбһэтэй, 9000 шахуу тонно силостэй, 2058 тонно сенажтай, горитой зелёнкотой адууһа малаа үбэлжүүлхэмнай. Орёо бэрхэтэй улеритай эрхэ байдалда В. Д. Манибадраевай, Б. Д. Санжижаповай, В. Н. Епревэй, В. И. Марченкын үбһэшэдэй звеноонууд өөһэдөөнь дулдыдаха бүхы юумэ хээ. Ахалагша хонишод И. М. Танхаев, И. Д. Галсанов, Ц. Д. Шойропов, Б. Б. Намдаков гэгшэдэй отаранууд хонидтоо үбэлыньнь һаала хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл нөөсэлжэ шадаа.

Мал ажалаймнайшье үрэ дунгүүдые муу гэхээр бэшэ. Мүнөө совхоз гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэбые бүхы талаарнь дүүргээд байна. Эндэ үхэрнүүдые шахан таргалуулдаг гүүртын ахалагша малшан П. П. Бобровой, тэрэнэй нухэдэй ороёдосото ажалые тэмдэглэхээр. Тэдэнэй гүүртэнээ тус бүридөө 405 килограмм шэгнүүртэй, диилэнхидээ тарган 264 шахамал үхэр мяханда тушаагдаа.

Бүхы дээрээ һү һаалиин заримтэды доошолуулагдаашье һаа, совхоз худөө ажахын налогто, мүн гүрэнэй захилда һү худалдаха жэлэйнгээ даабари 100 һайса процент дүүргэхэ арга тай. Байгша ондо хамта дээрээ 13 мянган центнер сагаан эдеэн үйлэдбэрилэгдэхэ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500 килограмм һүн абтаха гэжэ хараалнабди.

Амгаланын һү һаалиин коллектив (даагшань Б. Б. Нагмитова) үнеэн бүриингөө жэлэй һаамые 3000 килограммда хүргэхэ, эндэхи түрүү һаалишан М. Б. Ширапова 4000 килограммай хилэ дабаха зорилготой.

Энэ жэлдэ хонин бүхэнһөө урда жэлэйхитэй сасуулхада 200 граммаар ехэ нооһон абтахаһаа гадна, сэбэр утаһанай гараса дээшэлүүлэгдээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Хакасай хонишодой жэшээгээр хонидой томо комплекснуудые эмхидхэжэ, үбэлэй тусхай бэлшээринүүдые бии болгохоноймнай ашаар түлгэ, зуһаг бүхэнһөө 4,5—5 килограмм нооһон хайшалагдадаг болоо.

Малай тэжээлэй шэмэ, шанарые һайн болгохо зорилготойгоор рапс, донник, тоһолиг редькэ гэхэ мэтэ ургамалнуудай ногоон нэмаагаар силос горитой дарадаг, горохобёосой, мүн олон жэлэй ногоогоор сенаж ехэ бэлэдхэдэг болоообди.

Тэрэшэлэн Буряадай хүдөө ажахын институтдай эрдэмтэдтэй хэлсээ баталжа, нягта холбоо барисаа тогтоожо, тэдэнэй туһаламжаар малай үүлтэр һайжаруулха, селекционно хүдэлмэри ябуулнабди.

Мүнөө сэгай эрхэ байдалда бүхы юумэнэй үнэтэй болоод байхада хүдэлмэрилэгшэдые социальна талаар хамгаалха, һуудал байдалыень муудахахагүй гэжэ оролдохо гээшэ ехэ удха шанартай. Хэрбээ 1990 ондо совхоздо хүн бүхэнэй жэлэй салин дунда зэргээр 320—330 түхэриг болодог һаань, мүнөө диилэнхи худэлмэрилэгшэдэйнгөө салин дээшэлүүлээбди. Жэшээнь, тон дундуур дүн туйлаһан — зуун эхэ хонин бүриһөө 85-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлһэн, хонин бүхэнһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалһан, хурьган бүхэниие 16—17 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгаһан хонишоной ажалай һараа буриин түлөөһэн 650 түхэриг болоо. Харин энээнһээ дээшээ—зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа доошо бэшэ хурьга түлжүүлжэ, хурьган бүхэнөө 22—24 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь таһалһан, хонин бүхэнһөө 4 килограмм нооһо абаһан хонишод түс бүридөө һарын 1000 түхэриг салинтай болонхой.

Тэрээн шэнги һаалишадшье, мал адуулагшадшье туйлаһан үрэ дүнгүүдэйнгээ зэргээр 600—800 хүрэтэр түлөөһэ абана. Бүхы дээрээ совхоз энэ жэлдэ 6,4 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ, горитой ашаг олзотой гарахе гэжэ хүлеэгдэнэ.

Хүн зонойнгоо материальна байдалые, илангаяа һуудал байдалые һайн болгохо хэрэгтэ совхоз ехэ анхаарал хандуулна. Мүнгэ зосриин, барилгын хэрэгсэлнүүдэй ходол дутэлдажа, айхабтар бэрхэтэй хүндэ байгаашье һаань жэл бүри 1,3 миллион түхэриг шэнэ барилга бодхоонобди. Ажахын түб тосхондо соёлой байшан спортзалтайгаар барингдажа байна. Тосхоной гэр байрануудые, ниитын эмхинүүдые дулаасуулха квартальна котельнэ, 10 хүнэй һууритай участково больница, олон гэрнүүд барингдажа дүүргэгдээ. Эхилэгдээд байһан барилгануудшье олон.

Юунэйшье боложо байгаа һаа, хүн зоной ажабайдалые һайн болгохо хэрэгтэ зохиха анхаарал хандуулжа байхада хэзээдэшье харюутай байдаг, хүнүүд үглөдэрэйнгөө байдал тээшэ найдамтайгаар харана ха юм. Совхозой байгаа, үгышье һаань, бүхы юумэнэй дэлгүүрэй хариллсаанда орууладдаашье һаань, нютагай зон ажаһуудалай талаар хэзээ хохидохо ёһогүй. Энээниие гол шуухала гэжэ тоолоноббди.

Саашадаа хүдөө ажахымнай, колхоз, совхозуудай хайшан гэжэ амидарха гээшэб, хайшан гээ һаа, эдеэ хоолой зүйлнүүд элбэгээр абтахаб гэнэн асуудалда тодо харюу үгэхэнь бэрхэтэй. Энэмнай олон юумэнһээ дулдыдаха. Тиибэ яаёашье экономическа байдалай тогтонижороод, материальна хангалгын һураггүй найдамтай болоод байгаа һаань, хүнүүд газар, адууһа мал гэхэ мэтые арендэдэ гү, али үмсэдөө худалдан абажа, фермерскэ ажахынуудые эмхидхэжэ, тусгаар ассоциацинуудые бии болгожо, ашаг үрэ ехэтэйгээр, мүнөөнэйхиһөө һураггүй бүтээсэ ехэтэйгээр худалдаг болохол зэргэтэй.

П. ЗАХАРОВ,
Хоринин районой «Георгиевский» совхозой директор.

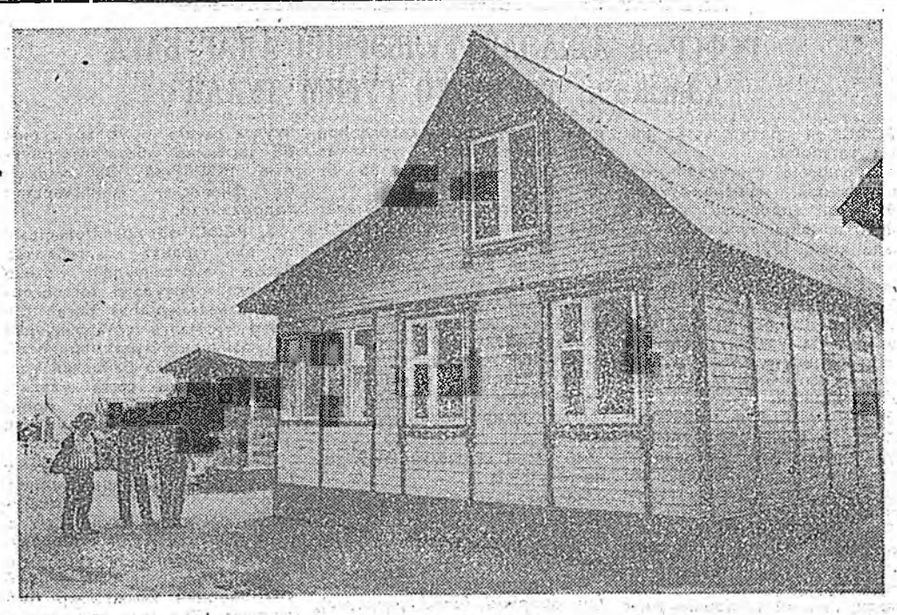

Улаан Преснидэхи выставкын комплексдо «Барилгын индустри-91» гэһэн үзэсхоорондын выставкэ нээгдэжэ, олоной һонирхол татана. Эндэ табигдаһан шухала зүйлнүүдэй тоодо барилгын шэнэ технологи хараулһан экспонадууд олон. Мүнөө үедэ барилгын оньһон тухеэрэлгэнүүд бии.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Совет павильондо табигдаһан дачын гэр.

ТАСС-ай фотохроникэ.

Арадай депутадуудай Соведуудтэ

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОБО

Арадай депутадуудай Бэшүүрэй районно Соведэй президиумэй зүблөөн дээрэ «Районой ажахынуудай, предприяти болон эмхи зургаануудай үнгэрһэн юһэн һарын дүнгүүд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ үе соо худөө ажахын, промышленна продукци үйлэдбэрилхэ, барилга хэхэ, хүн зоной эрилтэнүүдые хангаха талаар зарим тэды худэлмэри ябуулагдаа гээд райсоведэй түрүүлэгшын орлогшо А. Ф. Жарников элидхэл хэхэдээ хэлээ.

Арадай хэрэглэмжын эд бараа гаргаха түсэб 107 процент дүүргэгдээ. Өёдолой «Туяна» нэгэдэлэй Бэшүүрэй филиал хубсаһа оёхо даабарияа мүн лэ үлүүлээ. Гэхэтэй хамта энэ үе соо районой ажахынуудта ниитын малай тоо үсөөрһэн, олон мал гарзада ороһон байха юм. Зарим ажахынууд хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэээ доошолуулаа. Хёлгын, Бүлюутын совхозууд, «Победа» колхоз һү һаалгояа дээшэлүүлээ.

Барилгын эмхинүүд бүхыдөө 4 миллион 673 мянган түхэриг барилга хээ. Худалдаа наймаанай эмхинүүд эд бараанай эрьесын даабари мүн лэ дүүргээ. Гэхэтэй хамта районой ажахынууд, предприяти болон эмхи зургаанууд арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй гээд хэлэгдээ.

Үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулан харахада байгша ондо мяха үйлэдбэрилгэ доошолоо. 7931 центнер мяхан дуталдана. Тиихэдэ нёдондоиойхиһөө 13576 центнерээр бага һүн абтаа. Үнеэн бүриһөө һү һаалга 188 килограммаар доошолоо. Энээнһээ боложо, һү, мяха, гүрэндэ худалдалга баһал бага болоо ааб даа.

Барилгын эмхинүүдтэ хүшэр байдал тогтонхой. Модон, материал дуталдана, Үгтэһэн мүнгэн ашаглагданагүй. Бэшүүрэй хоёрдохи дунда һургуулиин барилга удаарна. Гэр байра бариха түсэб ороёдоол 15,4 процент дүүргэгдээ. «Дружба», «Победа» колхозууд, Бэшүүрэй, «Буйский», Хёлгын, «Сибирь» совхозууд энэ үе соо нэгэшье гэр бараагүй байха юм.

Районой ажахынууд, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ушарһан дутуу дунданууд заагдажа, жэлэй түсэб дүүргэхэ талаар хэмжэнүүдые абахые дурадхагдаа.

В. БОРИСОВ.

ШАНГА ХӨӨРЭЛДӨӨНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР ХУБИЛХА ГҮ?

Тарбагатайн сельскэ Соведэй арадай депутадууд эзлжэгэтэ сесси дээрэ «Дружба» колхозой үбэлжэлгэдөө хэр бэлдэһэн тухай, ажахын тэжээл бэлэдхэгшэдэй байгша оной дүнгүүд тухай асуудалнуудые хаража үзөө. Тиихэдэ Тарбагатайн райпогой бэлэдхэлэй конторын хүн зонһоо худөө ажахын продукци хэр худалдажа абанаб гэһэн асуудал эндэ баһал онсоор хараагдаба.

Үбэлжэлгэдэ бэлдэлгээ энэ ажахы унжагайруулаа. Һү һаалиин болон гахайн фермэнүүд мүнөөшье болотор үбэлжэлгэдэ бэлэн бэшэ. Тэжээл үйлэдбэрилдэг цехүүдыншье худэлгэгдөөгүй байна. Мүн һаалишад болон гахайшадай ажабайдал хангалтагүй муу, тэдэнэртэ ямаршье анхаралай хандуулагдадаггүй байһаниинь харамтай. Колхозой правлени (түрүүлэгшэнь Н. А. Петров), ажахын профсоюзай комитет (түрүүлэгшэнь В. Чертовских) гэгшэд шүүмжэлэгдэхэ ёһоороо шүүмжэлэгдээ.

Мал ажалай продукци нэмэхэ, дээшэлүүлхэ хэрэгтэ эдэ бүхы дутагдалнуудай һайнаар нүдөөлхэгүйнь элитэ. Ажахын һү һаалиин хоёр фермын дүнгүүд эрид доошолоо. Гахайнуудһаа түл абалга нёдондонойхитой сасуулхада, 22 процент доошолонхой. Тиихэдэ колхозой машина болон трактор нуудай мастерскойн худэлмэришэд техникэзэ мүнөөшье болотор заһабарилха эхилээдүй байнаар.

Райпогой худалдаа наймаанай таһагые даагша Н. Ф. Думнова бэлэдхэлэй конторын худэлмэри тухай тоособо.

Бэлэдхэлэй конторын худэлмэришэд эунай болон намарай үедэ худөө ажахын продукци, түүхэй эд хүн зонһоо худалдажа абаха худэлмэриие муу бэшээр эмхидхэнэн байна. Энэ бэлэдхэлэй контор жэлэйнгээ түсэб 190 мянган түхэриг өөр үлүүлээ гэжэ онсологдоо. Илангаяа мяха, үндэгэ, хартаабха, хониной нооһо худалдажа абаха түсэбүүд дүүргэгдээ. Жэшээлбэл, 1344 тонно хартаабха бэлэдхэгдээд байна. Энэнь хараалагдаһан түсэбһөө 72 тоннoор ехэ. Зүгын тоһо суглуулха түсэб дүүргэгдээ.

Зүгөөр һү, овощ, жэмэс, һархяаг худалдажа абаха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Энэ талаар бүхы арга боломжонууд гүйсэд элсүүлэгдэнэгүй гэжэ зааг даа.

Тарбагатайн сельскэ Совет, арадай депутадууд дээрэ хэлэгдэнэн дутагдалнуудые дары усадхахын тула хэмжээнүүдые хараалба. Гадна эдэ бүхы шухала асуудалнууд тусхайта хинаата доро абтаба.

Т. СТЕПАНОВ.

Д Зүблэлтэ орон дотор

ПЕТРОЗАВОДСК. Хойто зүгэй энэ хизаарай ажаһуугшадта үнэхөөрөө түүхэтэ удха шанартай шийдхэбэри Карелиин Верховно Соведэй сесси дээрэ баталан абтаа. Россин урданай автономито республикануудай дундаһаа эгээл һүүлдэ тэрэ хуушанайнгаа нэрые хубилгажа, «Карели Республика» гэжэ нэрлэгдэдэг болобо. Совет засагай жэлнүүдтэ энэ газар дайда өөрынгөө статусые хэдэ дахин хубилгаһан юм. Хорёод онуудта ажалай коммуна, һүүлдэнь автономито республика болоһон, душөөд онуудай эхээр Карело-Финскэ ССР гэжэ нэрлэгдэһэн юм. Харин 1956 ондо дахин автономито республика болгогдоо һэн. Республикадаа шэнэ нэрэ үгэхэдөө, тус республика дотоодын ба гадаадын бүхы асуудалнуудые бөеэ даагаад, сүлөөтэйгөөр шийдхэхэ гэжэ тэмдэглэхые республикын хүн зон оролдоһон байна.

ШЭТЭ. Эндэхи түмэр замай хүдэлмэрилэгшэд һэргылэмжын забастовко үнгэргөбэ. Локомотивуудай машинистнууд, заһабарилагшад Транссибириин түмэр замай гол линиие хаагаад, ашаанай ба пассажирска поезднуудай ябалые 1 часаар болюулһан байна. Арадай депутадуудай городской ба областной Соведуудэй гүйсэдкомуудые тушаалһаань буулгаха, солин нэмээхэ ба саг болзортонь үгэхэ, түмэр замай худэлмэрилэгшэдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр ба түрүушын эзлжээнэй промышленна эд бараагаар хангаха талаар социальна үнэн зуб байдал һэргээхэ эрилтэ хүдэлмэрилэгшэд табиһан байгаа. Гэбэшьэ тус хотын, областиин нэгэшье хүтэлбэрилэгшэ забастовко хэгшэдэй эрилтэнүүдые хангабагүй. Тиимэ дээрэһээ бурууушаалгын үшөө нэгэ ябуулга үнгэргэхэ гэжэ Шэтын локомотивна депогой коллектив шийдхэбэ. Ойрын удэрнүүдтэ Транссибириин түмэр замаар поезднуудай ябалга нэгэ сүүдхээр һаатуулагдаха болоо.

ТАШКЕНТ. Эльгэнэй, һүлһэнэй ба нойрой үбшэнгүүдээр үбдэдэг хүнүүдтэ туһаламжа узүүлхэ шухала асуудалнуудта хирургиин талаар бүхэсоюзна нэгэдэхи конференци зорюулагдаба. Узбекистанай ниислэл хотодо үнгэргэгдэһэн хуралдаанда ороной эрдэмэй охэ түбүүдэй медигүүд хабаадаба. Холецистит, һүлһэнэй ба бусад үбшэ тодорхойлхо ба аргалха талаар конференциин үедэ «тухэреэн шэрээ» үнгэргэгдөө.

МИНСК. Азербайджан агуу-ехэ поэт ба гүн ухаата Низамиин 850 жэлдэ зорюулагдаһан баяр ёһолол Белоруссиин ниислэлдэ эхилээ. Азербайджанай искусствын бүлэг ажал ябуулагшад һайндэртэ хабаадахаяа ерэнхэй. Һайндэрэй ехэ удэшэдэ Азербайджанай Президент Аяз Мутэлибов ба Белоруссиин Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Станислав Шушкевич, республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд байлсаа һэн.

АШХАБАД. Туркменистанай гүрэнэй тугай, гербын ба гимнын эрхим проектын түлөө конкурс эндэ соносхогдобо. Энэ хүдэлмэридэ олониитын зохёохы ажалтанай холбоонууд болон эмхинүүдые үргэнөөр хабаадуулха зорилготойгоор гүрэнэй һүлдэ тэмдэгүүдэй талаар республикын Верховно Соведэй комисси нимэ конкурс үнгэргэнэ. Ерэхэ жэлэй апрелиин 15 болотор конкурс үнгэргэдэхэ юм.

КОХТЛА-ЯРВЕ. (Эстониин Республика). Зүүн-Хойто Эстониин хото городуудай вокзалнуудай кассануудта Москвагай ба Ленинградай поезднуудта һууха арга олохо биледнүүд урданайхиһаа һураггүй үсөөнөөр ородог болонхой. Тиимэһээ эндэһээ ябахын аргагүй шахуу болонхой. Таллин хотодол шуран бэрхэ залуу хүнүүдһээ Москва хүрэтэр билет 350 түхэригөөр, Санкт-Петербург хүрэтэр 200 түхэригөөр худалдажа абахаар юм.

ДОНЕЦК. Үнэгэрһэн һарада «Макеевуголь» нэгэдэлэй горнягууд түсэбөөр хараалагдаһан нүүрһэнэй гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүе олзоборилжо шадаагүй һэн. Ноябрь һарадашье байдалынь һайжарнагүй. Юумэ бүхэлдэг модоной үгы дээрэһээ нүүрһэ олзоборилго доошолно. Ушарынь гэбэл, Томскын, Красноярскын ба Россин бусад регионуудай ой модоной оптово худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд модоор хангаха уялгаяа дүүргэнэгүй. Нүүрһэ олзоборилгын доошолһон дээрэһээ «Донбассэнерго» нэгэдэлэй дулаанай станцинуудай агрегадууд хахад хүсэндөө худэлгэдэнэ. Регионой металлургнууд, машина бүтээгшэд, бусад һалбаринуудай ажалшад элшэ хүсэнэй дутэлдажа эхилһэниие бүри ойрын үдэрнүүдһээ мэдэрхэ байна.

ПРОЕКТ

Буряадай Совет Социалис Республикын Хуулиг

БУРЯАДАЙ ССР-ЭЙ ПРЕЗИДЕНТ ТУХАЙ

Статья 1. Буряадай Совет Социалис Республикын Президентын тушаал байгуулха. Буряадай ССР-эй Президент—гүрэнэй болон правительствын—Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба республикын гүйсэдхэхэ засагай толгойлогшо мүн болоно.

Буряадай ССР-эй Президент Буряадай ССР-эй болон республикын арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй арадай депутат байха ёһогүй.

Өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгэнүүдые дүүргэхэ үе соогоо Буряадай ССР-эй Президент политическэ партинуудай болон ниитын нэгэдэлнүүдэй гэшүүн байлгаяа зогсоодог байха.

Буряадай ССР-эй Президент гүрэнэй ба ниитын зургаануудта, коммерческэ болон үйлэдбэриин залан шууд ябуулгын эмхинүүдтэ бусад тушаалнуудые даажа байха эрхэгүй.

Статья 2. Буряадай ССР-эй Президент Буряадай ССР-эй хүнүүдэй эрхэнүүд болон сүлөөнүүдые, республикын бүрин эрхэтэ байлгые, Россин бүридэлдэ байха гэһэн Буряад ороной арадуудай түүхэтэ хүсэлые, Буряадай ССР-ай, РСФСР-эй Конституцинууд болон Хуулинуудые, РСФСР-эй Президентын Указуудые, мүн тэрэшэлэн РСФСР-эй ба СССР-эй урда Буряадай ССР-эй абаһан үүлгэнуудые лаб хангаха хүн болоно.

Буряадай ССР-эй Президент, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет болон республикын гүйсэдхэхэ засагай бусад зургаанууд РСФСР-эй Президентын толгойлдог РСФСР-тэхи гүйсэдхэхэ засагай нэгэн ниитэ бүридэлдэ ородог байна.

Статья 3. 30 (35) наһанһаа залуу бэшэ, 60(65) наһанһаа дээшэ бэшэ наһатай, Буряадай ССР-эй газар дээрэ саг үргэлжэ (арбан жэлһээ бага бэшэ сагта ажаһуудаг, һунгүүлиин эрхэтэй, Буряадай ССР-эй гүрэнэй хэлэнүүдые мэдэхэ Буряадай ССР-эй эрхэтэй Буряадай ССР-эй Президентээр һунгагдажа болохо.

Буряадай ССР-эй Президент 5 жэлэй болзороор һунгагдадаг. Нэгэ хүн удаа дараалан хоёр болзорһоо дээшэ Буряадай ССР-эй Президентээр һунгагдаха ёһогүй.

Статья 4. Буряадай ССР-эй Президентын һунгэлта Буряадай ССР-эй эрхэтэд бүгэдэ ниитын, адли тэгшэ ба сэхэ һунгуулиин, нюусаар дуугаа үгэлгын үндэнэ һуури дээрэ бэлүүлдэг байха. Буряадай ССР-эй Президентын тушаалдо кандидедуудай тоо хизаарлагдадаггүй.

Буряадай ССР-эй Президентые ямаршье ондоо аргаар һунгалга гү, али энэ тушаалда томилолго, энээнтэй адли эрхэ түлөөлэлгэнүүдыень, булимтаран абалга хуулита бэшэ, үнэн бэшэ байха.

Буряадай ССР-эй Президентые һунгалгын гурим ба тушаалдаа ороло Буряадай ССР-эй Хуулинуудаар тогтоогдодог.

Статья 5. Буряадай ССР-эй Президент тушаалдаа ороходоо Буряадай ССР-эй гүрэнэй хэлэнүүд дээрэ нимэ шаха тангариг абадаг;

«Буряадай Совет Социалис Республикын Президентын эрхэ түлөөлэлгэнүүдые бэелүүлхэ үедөө Буряадай ССР-эй Конституци болон хуулинуудые сахихаб, тэрэнэй бүрин эрхэтэ байдалые аршалан хамгаалхаб, эрхэтэдэй эрхэнүүд болон сүлөөнүүдые хүндэлдэг, хамгаалдаг байхаб, нэмда арадай деалгаһан үндэр ехэ уялгануудые үнэн сэхээр дүүргэдэг байхаб гэжэ тангаригланаб».

Статья 6. Буряадай ССР-эй Президенттэй хамта нэгэн доро Буряадай ССР-эй вице-президент һунгагдадаг. Буряадай ССР-эй вице-президентын кандидатурые Буряадай ССР-эй Президентдэ кандидат дурадхадаг.

Буряадай ССР-эй Президентын даалгабаряар Буряадай ССР-эй вице-президент республикын Министрнүүдэй Соведэй эмхидхэлэй ажал ябуулга бэелүүлдэг, тэрэнэй заседании үнгэргэдэг. Президентын зарим эрхэ түлөөлэлгэнүүдые дүүргэдэг болон тэрэнэй үгы байхада гү, али өөрынгөө уялгануудые бэелүүлхэ аргагүй байха үшарта тэрэ Президентын уялгануудые дүүргэдэг байха.

30 наһанһаа залуу бэшэ, 60-һаа дээшэ бэшэ наһатай Буряадай ССР-эй эрхэтэн Буряадай ССР-эй вице-президентээр һунгагдажа болохо.

Өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгэнүүдые дүүргэхэ үе соогоо Буряадай ССР-эй вице-президент политическэ партинуудай болон ниитын нэгэдэлнүүдэй гэшүүн байлгаяа зогсоодог байха.

Буряадай ССР-эй Президентын дурадхалнуудые Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй эзлжэгэтэ бэшэ сессинүүд зарлагдадаг байха;

6. Буряадай ССР-эй вице-президентын тушаалда һунгагдаха кандидатурые Буряадай ССР-эй Верховно Соведтэ зууршалдаг. Буряадай ССР-эй Верховно Соведтэй зүбшэһэнэй һүүлээр Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведые бүридүүлдэг, тэрэнэй бүридэлдэ хубилалтануудые оруулдаг, вице-президентын болон Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гэшүүдые тушаалһаань сүлөөлдэг. Буряадай ССР-эй министерствэнүүд болон гүрэнэй комитедуудые эмхидхэхэ ба болюулха тухай дурадхалнуудые Буряадай ССР-эй Верховно Соведтэ оруулдаг;

7. Союзна хэлсээгээр болон Федеративна хэлсээгээр хараалагдаһан асуудалнуудые шийдхэлгэдэ Буряадай ССР-эй эзгһөө хабаададаг, ССР Союзай, РСФСР-эй болон бусад республиканууудай гүрэнэй хүтэлбэрилгын дээдын зургаануудай дэргэдэхи, мүн тэрэшэлэн гадаадын гүрэнүүд болон уласхоорондын эмхинүүдтэхи Буряадай ССР-эй түлөөлэгшэдые томилдог, дуудан бусаадаг;

8. Хуулитай зохилдуулан, Буряадай ССР-эй эрхэтэн байлгын ба политическэ үзэл бодолой талаар нюусаар байлгын асуудалнуудые шийдхэдэг;

9. Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнууд болон захиралтануудые, Буряадай ССР-эй министерствэнүүдэй, өөртэнь мэдэлтэй бусад захиргаануудай актнуудые болюулха эрхэтэй; хэрбээ Буряадай ССР-эй Конституцида ба хуулинуудта, Буряадай ССР-эй Президентын указуудта тэдэнэй зүришэдэг байһан ушарта Буряадай ССР-эй нютагай захиргаанай зургаануудай актнуудай хүсэю зогсоохо эрхэтэй;

10. Буряадай ССР-эй аша туһанууудта сэхэ хабаатай ССР Союзай болон РСФСР-эй гүрэнэй зургаануудай, ниитын эмхинүүдэй актнуудай Буряадай ССР-эй Конституцида болон хуулинуудта зохилдодог байһан тухай тобшолол үгэхэ дурадхалтайгаар Буряадай ССР-эй Конституционно сүүдтэ хандадаг, хэрэгтэй болоһон ушарта, Буряадай ССР-эй Конституционно сүүдэй тобшолол хараадаа абажа, Буряадай ССР-эй газар дээрэ ниимэ актнуудай ябуулгыо буруушаадаг;

11. Хэрбээ баталан абтаһан хуулиие бүхыдэнь гү, али зарим дүримүүдыень зүбшөөхэ-гүй байгаа һаа, тус... дахинаа хараже үзэхэ үндэһэ баримтатай ... ёрбан удэрэй туршада... ха эрхэтэй.

Хэрбээ Буряадай ... Верховно Соведэй ... хоёр хубиһаа үсөөн ... гаар урдань абтаһан ... бэрээ батадхаа һаань ... зидент энэ хуулида ... биха уялгатай;

12. Хуули ёһоной ... тодорхойлдог, хуули ... ажал ябуулгые хэ...

13. Тэдэнэй ... бата уялгануудые ... дүүргэдэг гү, али ... дыень бузарлаха ... гаһан ушарта гүйсэдхэ... гай болон ажахын ... гын бүридэл дотор ... тушаалта хуниие ... һан тушаалһаань ... урид сүлөөлэх эрхэ...

14. Буряадай ССР-эй ... нэй шагналнуудаар ... Буряадай ССР-эй ... рэ эзргэнүүдые ... СССР-эй болон РСФСР-эй ... рэнэй шагналнуудта ... даг;

15. Эрхэтэдэй ... дал хангахын тулда ... ССР-тэ гү, али ... нютагуудта, хуулитай ... дуулан, онсо ... ходог, энээнтэй ... шийдхэбэриие Буряад... эй Верховно Соведэй ... ламжада дурадхан ...

16. Буряадай ССР-эй ... зидентын дэргэдэхи ... эмхидхэдэг;

17. Буряадай ССР-эй ... ситуцияар болон ... тэрээндэ дээлгэдэг ... эрхэ, уялгануудые ...

Статья 8. Буряадай ... национально-гүрэнэй ... ламжые хубилгахы ... ёһоор һунгагдаһан ... засагай ямаршье ... дые тараахын, ... ажал ябуулгыень ... тулада Буряадай ССР-эй ... зидентын эрхэ ... хэрэглагдэхэ ёһогүй.

Статья 9. Буряадай ... Президент өөрынгөө ... лөөлэлгэнүүдэй ... хүсэндөө байһан ... дэнөөр болон ... тон, Указуудые ... дэнь Буряадай ССР-эй ... газар дээрэ ... дүүргэдэхэ эзлжэгэ...

Буряадай ССР-эй ... ци болон хуулинуу... дохогүй Президент... Буряадай ССР-эй ... ведээр болюулагдаа...

Статья 10. Буряадай ... Президент байлгы... хуртэшэгүй байд

Намжилоной 100 жэлэй ой

„Арюун үнэн аэрсалаар арад түмэндоо туһалая...“

Баяхан Буряад-Монголой авторбликын тогтоод байхада, (һүүлдэнь Улаан-Удэ) оной «Улаан туяа» гэжэ ном гараһан байна. Бадуртэй хорёод басни, расуур зургаан шүлэг, энэ ном эдэнэй дүрбэниинь жэлэй ансо илгаануудые зураглан үүдэй һонирхожо уншаг. Дуунай хэлбэреэр үзэгүүдээр эхилһэн гүрдабтажа бэшэһэн «А» — гэһэн шүлэг табадахинь хадаа залуушуулые ргуулида һургаха гэжэ.

оёроор
нурапсаад,
ималаар
туһалая.

буруу химэлбэ» гэһэн хүнэй юумэндэ обяха тухай хэлэһэн

одой эдэ шүлэг, расскасид бэшээд, багшынгаа
тойгоор хэрэглэжэ байаха номойнгоо гар бэшэболомжын олдоходо, шалада ха юм.

ой һургуулиин эхин классюрюулжа бэшэһэн хорин басни, рассказуудайнь мүнөө харуулха арэнгыгээр тайлбарилха ар-о юм бээ.

ой «Улаан туяа» гэжэ унормати) соо ороһон расолоторо хүүшан монгол адаадуй байгаа. 1937 онминьшье дахин хэблэгнние хэблэхэ саг тулай уншахаар рассказууд

эдэнэй дунда олон. «Хараасгай» журналда, ерээдүй сагай хүүгэдэй уншаха номуудта эдэнние оруулаа һаа, ехэ таарраха шэнги.

Юрэ хэлсэхэдэ, Д.-Р. Намжилоной прозоор бэшэһэн зохёолнуудые мүнөө үеын шэнжэлэгшэд гүйсэд хараадуй байна. Ушар юуб гэхэдэ, хорёод-гушаад онуудаар хүүшан монгол, лата үзэгүүд дээрэ гарадаг байһан газетэ, журналнууд болон элдэб литературна альманах, суглуулбаринууд соогуур тэрэнэй рассказууд, очеркнууд ба зохёолнуудай хэсэгүүд, бүлэгүүд хэблэгдэһэн байха эзэргэтэй байһан аад, мүнөө болотор олдоодуй. Улаан-Удэдэ харахаар, бэдэрхээр газарнуудта би яһала хараб, тезд ехэ олоһон юумэн байхагүй. Тэрэ үеын газетэ, журнал, суглуулбаринуудай бүхы номернууд үгы. Зарим юумэнүүдэйнь нэгэ хэды номер байгаад дуушашана.

Эдэнние хожом Москва, Ленинград хотонуудай заатагүй абадаг байһан газарнуудаар зорюута бэдэрхэ хэрэг гаренхай. Зарим нэгэ уншагшадайшье үмсын библиотекэдэ, архивта Д.-Р. Намжилоной зохёолнууд үлэшэһэн байжа магадгүй. Тиигээ һаань, Буряадай эрдэмэй түбэй библиотекэдэ, гар бэшэгэй таһагта дуулгахыень урялнабди:

Жэщээлхэдэ, хори гаран ондо тэрэнэй «Адуушан» гэһэн рассказ хэблэгдээ. 1930 ондо «Тэмсэлэй шэмэг» гэжэ журналда Намжилоной рассказ хэблэгдээ гэһэн библиографическа мэдээсэл байдаг. Тезд мүнөө болотор би олоогүйб. Гушаад оной эхээр томохон зохёол-повесть гү, али роман тэрэ дуулһаһан байжа болоо ха. «Нэгэтэ хабарай амаралтаар дүрбэн щабинараа үлеобэ. Цэбэгэй Долгор, Дондогой Дарижаб, Намжилмаагай Цыбигмэд — сэбэрээр, алдуугүйгоор бэшэдэг басагад багүй. Тэрэ томо зохёолыень оро хараагүй үгы даа. Тинхэдэ бүүлгажа бэшэһэн дэбтэрнүүднайшье байжа магад аад лэ, харин тодхор тохёолдоходоо, түймэртэ шаташаһан байлтай».

Ажалай ба дайнай ветеран Д.-Н. Цырен-

УНШАЛГЫН НОМ ТУХАЙ ҮГЭ

Намжилоной түрэһөөр 100 жэлэй ой үрэгдэхэеэ байна. Тэрэ ушартай дашаорынь зохёоһон «Улаан туяа» гэжэ аха дэбтэрһээ баттахысань үгэбэбди.

Совет уран зохёолой үндэһэ һуури таэн — элитэ драматург, поэт, багша
Намжилоной түрэһөөр 100 жэлэй
аһан хуудаһан манай газетын дугааржа, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат
эй шэнжэлхы томо статьятай уншагуулһан байхабди.
адай автономито округой Зүдхэли нюНамжилоной түрэһөөр 100 жэлэй ой үрэгдэхэеэ байна. Тэрэ ушартай дашаорынь зохёоһон «Улаан туяа» гэжэ аха дэбтэрһээ баттахысань үгэбэбди.

Дондок-Ринчин НАМЖИЛОН

УЛААН ТУЯА

(Хүүгэдэй уншаха дэбтэр)

БЭГСЭРГЭ ТУУЛАЙ ХОЁР

(Л. ТОЛСТОЙһОО)

Үдэшэн сагта нэгэ бэгсэргэ эдихэ юумэдэ һанаатай, унаһан модоной гэшүүһэн дээрэ һууба. Бэгсэргын һуурһан модоной ойро нэгэ шандаган ерэбэ. Бэгсэргэ нэгэ һабараа модондо бэхилээд, нүгөө һабараараа шандаганай нюргые гэнтэ бажууба. Шандаган үбшэнһөөнь сошожо, бии хүсоорөө һуга харайн гэхэдээ, бэгсэргын нэгэ һабарые нюргаараа таһалан абашаба. Үреөһэн хүлтэй бэгсэргэ удангүй үхэбэ. Энэнэй хойто жэлдэ ангуушанай нэгэ шандага алахадань, тэрэнэй нюрган дээрэ һээнь шубуунай һабарай ургашаһан мэтэ байхыень хаража, охэтэ гайхаа нэн ха.

ХУЛГАНЫН ОНГОСО

(ҮНЭН УШАР)

Мүрэнэй захын жэмэстэ модоной шугыда нэгэ хүн мойһо түүжэ байба. Энэ хүн нойрөө хүрөөд, мүрэнэй эрьедэ ошожо, нюураа угаахэ зуураа охэ мүрэнэй аалихан урасхал хэрэн һууба. Гэнтэ харахадань, эдэн хулгана уһаньһаа гаражаг, эрье тээшэ гүйлдэн ошобо. Энэ хүн тэдэниие гайхажа, улам үндыжэ, уһан дээгүүр шэртэн харахадань, маша олон жэжэ хара юумэнүүд урдан ерэжэ байба. Зариманиинь уһанай эрьедэ дүтэлэн ерэхэдээ, адуунай тонтогоолнууд дээрэһээ хулгананууд буужа, шуугын эүг тээшэ түргэн ошобод. Нүгөө зариманиинь эрьедэ тогтонгүй, саашаа урдан үнгэрбэ. Тиихэдэнь үнөохи хүн тэдэниие хайрлаад, модон дугы хэжэ үгэжэ, тэдэниие гаргажа туһалба.

БУГА

(Л. ТОЛСТОЙһОО)

Уһанай захада нэгэ буга ерээд, уһалжа байтараа, өөрынгөө баеын дүрсэ хараад һанаба: «Эбэрни гэшүүһэ намаагаа дэлгэһэн һайхан модод шэнги байна даа. Харин хүлин арай нарихан, үтэлһэн зэрэнэй хүзүүндэл адли муухай ха юм». Иигэһээр байтарнь, арсалан ерэжэ, эдихээ эабдаба. Буга мэгдэн зугедаад, үргэн тала гаталаад, удхэн ой хүрэбэ. Тиигээд модон соогуур гүйжэ ябатараа, баглагар һалаа, гэшүүһэтэй нарһанда эбэрээрээ шагтагалдаад, арсаланда хүсэгдэн баригдешаба. Энээхэн зуура «үзэсхэлэн һайхан» гэжэ магтаһан эбэрни үнэтэ аминһаамни хахасуулха дайсан байнаи байба. Харин нарихан гэжэ муушалһан хүлни үнэхөөрөө амиеемни абарха һайн нүхэр мүн байһыень би огто мэдээгүй ябаабэ,—гэжэ гэмшэһээр арсаланда эдюулбэ ха.

ЭСЭГЭ ХҮБҮҮН ХОЁР

Эсэгэ хүбүүгээ һундалдуулаад ябатараа, морёо татажа зогсоогоод, хүбүүндээ хэлэбэ: «Газарта хоёр халбага, нэгэ тобшо байна. Ши буужа, тэдэниие аба»,—гэбэ. Хүбүүн буугаад, иишэ тиишээ хараад: «Хаана байнаб»?—гэбэ. Эсэгэнь энюжэ, үхэрэй эбэр зааба. Хүбүүниинь өхэ гайхажа хэлэбэ: «Үхэрэй энэ эбэрые «халбага» гэжэ юу хэлээбши?». Эсэгэнь: «Хожом мэдэхэш. Түргэн абаад мордо»,—гэбэ. Хүбүүн эбэрые абажа һундалдаад, гэртээ харибэ. Эсэгэнь эбэрые бүсалгаад, яһыень мультажа, эбэрэй үзүүрнүүдһээ хюрөөгөөр, эбэрые жүгэжэ нэгэ тобшо хэбэ. Баһа гарай хоёр болгоод, галда һайса халаагаа, хонхогор модондо хэблэжэ, хоёр халбага хэбэ.

Эдэниие бүтээгээд, абань хүбүүндээ хэлэбэ.: «Анхан шамда газарһаа эбэр абуулхадаа, халбага, тобшо байна гэһэмни энэ байһал даа»,—гэбэ. Тэрэ хүбүүн эндэһээ хойшо һайн эбэрые газарта үзөө, харраа һаа, абажа, эсэгэдээ асаржа үгэдэг болобо.

ХОЁР ХҮН

Хоёр хүн ой дотор ябатараа, хара гүрөөһэнтэй гэнта ушаршаба. Нэгэ нүхэрынь модон дээрэ гаража, бэеэ нюужа хоргодобо. Нүгөөдэнь айһанһаа ухаа алдажа, үхэнэн мэтэ боложо унашаба. Унаһан хүнэйнь хажууда гүрөөһэн ерэжэ, нюурынь үнэсөөд, хоро хэнэн юумэгүй, саашаа арилба. Хара гүрөөһэнэй ошоһон хойно модон дээрэ гараһан нүхэр буужа ерээд, энеажэ байгаад асууба: «Гүрөөһэн шэхэндашни юун гэжэ хэлэзб?» Унаһан нүхэрынь харюусаба: «Нүхэршни муу сэдьхэлтэй хүн. Аюулай ерэхэдэ, нүхэрөө орхёод, гансал өөрынгөө ами харадаг хүн байна»,—гэбэ. Модон дээрэ хорогшо хүн аниргүй һуужа үгэбэ.

ШОРГООЛЗОН

Зунай сагта хүдөө газараар нэгэ хүбүүн ябажа ябатараа, маша олон шара шоргоолзоной нэгэ зүг барин ябахые харааба. Тэрэ хүн дүтэ шадар алаг шоргоолзоной бутые бэдэрээд, олобогүй. Зүгөөр саг зуура хэһэн хэбэртэй жэжэхэн хэды бута байба. Алаг шоргоолзониие ажаглахадань, шуухала хэрэгээр ябаһан мэтэ, эбэрые бүсалгаад, яһыень мультажа, эбэрэй үзүүрнүүдһээ хюрөөгөөр, эбэрые жүгэжэ нэгэ тобшо хэбэ. Баһа гарай хоёр болгоод, галда һайса халаагаа, хонхогор модондо хэблэжэ, хоёр халбага хэбэ.

Эдэниие бүтээгээд, абань хүбүүндээ хэлэбэ.: «Анхан шамда газарһаа эбэр абуулхадаа, халбага, тобшо байна гэһэмни энэ байһал даа»,—гэбэ. Тэрэ хүбүүн эндэһээ хойшо һайн эбэрые газарта үзөө, харраа һаа, абажа, эсэгэдээ асаржа үгэдэг болобо.

ҮНЭГЭН БА ХУЛГАНА

Нэгэ үнэгэн хулгана бараад, амандаа зуужа жажалхынь тэндэ хулганань хэлэбэ: «Урда сагай үнэгэн амаяа ангар-ангар гүүлэжэ, ехэ амтатайгаар эдидэг бэлэй. Мүнөөнэйшье үнэгэн даа уралаа жоморжомор гүүлэжэ, үмхэй муухайгаар эдидэг болонхойгшо даа»,— гэбэ. Үнэгэн тэрэниинь соносоод, «амтатайгаар эдиха» гэжэ амаяа ангалзуулан гэһэнь, үнэгэнэй аманһаа хулгана газарта унаад, нүхэндөө шурд байса тудажа оробо.

ДОХОЛОН

ЭМЭЭН ДУУДАЯ...

Онсо һайхан һанаһаар
Олон түмэндоо туһалая!
«У» хэмээн дуудая,
Үхид, хүбүүд—
Үеын һайхан нүхэдүүд
Үйлэ зориг хоёроор
Үндэһэн солоо бадарууладаг.
Үлэмжэ һайхан ябадалаар
Өөһэдөө бүсадые гиигүүлэе.

Хуушан монголһоо 1962 ондо Ш. НИМБУЕВ бүүлгеба.

ТЭХЭ

ГУРБАН НОХОЙ

ДОХОЛОН

ЭМЭДЭҺЭНЭЭ

ХИН БҮ АСУУ

ТҮЙМЭР

Хабарай сагта Жаргал Түмэн хоёр хүн адуулба. Жаргал Түмэнһөө асууба: «Шамда зуруул бии гү?»—гэжэ. «Үглоогүүр эжыдэ мэдүүлэнгүй, хады модон зуруул хоёһон хоробходо хэжэ гараа һэмр. Жаргал хэлэбэ; «Ай, ши ямар һанаамгай һайн нүхэр гээшэбши! Намда тамхин байна»,— гэжэ тамхи гаргаба. Тиихэдэнь Түмэн хэлэбэ: «Зай, ши баһа һайн бэлэйш, бидэ хоёр энэ үдэр ехэ зохидоор хухихэмнай ха юм». Энэ зуура Жаргал тамхи орёожо, Түмэн зуруулаа носоожо, хоюулан урмашан тамхилба. Удангүй Түмэнэй толгой эрьежэ, бооложэбэ. Тамхияа дутуу татаад, галтайнь хаяба. Жаргал толгойгоо баһа эрьебэшье, Түмэнһөө үлүүхэн тамхи татадагаа һайрхажа, орёоһоноо гүйсэд татаба. Нюдэеэ уһатуулан, шүлһэ һайража, үлэгдэлөө тэрэ мүн лэ галтайгаар хаяба.

Тэндэнээ хоюулан хониндоо ошоод, гэнтэ хойшоо харахадань, тамхилһан газарһаань ехэ гал шатажа, утаан баяан байба. Энээнһээ айжа, холодохо һанаатай, хоюулан хониндоо суглуулжа ябатарнь, түймэр гараһаниие зон мэдээд, морёор олон хүнүүд гүйлгэлдэжэ ерээд, түймэрые сохин унтараабэ. Энээнэй һүүлдэ Түмэн Жаргал хоёрые уурташгаар ээмэлбэ. Энэ ушарһаа хойшо тэдэнэр хоёр тамхи татохаяа өгөлөн болибо.

ҺЭЛЬБЭШЭ МАЛШАН ХОЁР

Малшан һэльбэшэ хоёр уулзаад, малшаниинь һэльбэшэһээ асууба: «Эсэгэшни ямар үхэлөөр, хайшан гэжэ үхөөб?» Һэльбэшэ харюусаба: «Уһан дээгүүр ябахадань, онгосонь хүмэрижэ, уһанда унажа үхөө». Малшаниинь: «Үбгэ эсэгэшни яажа үхөө бэ?»—гэжэ асууба. Һэльбэшэн хэлэбэ: «Мүн лэ уһанай аюулда үхэһэн гэдэг». Тиихэдэнь малшаниинь: «Тиимэ болобол, ай, нүхэр, ши баһа уһанда үхэхэш. Һэльбэшэнэйнгээ ажал хаябалшни дээрэ бэшэ гү?»—гэбэ. Һэльбэшэн бодолгото бага болоод, малшаниаа асууба: «Шинии эсэгэ хаана үхөөб?». Малшан: «Гэртээ үхөө»—гэбэ. Тиихэдэнь һэльбэшэн асууба: «Үбгэн эсэгэшни хаана үхөөб?». Малшаниинь: «Баһа гэртээ үхөө гэдэг». Тиихэдэнь һэльбэшэн хэлэбэ: «Ай, тиигэбэл, ши баһа гэртээ үхэхээ ябанаш. Гэрһээ тургэн эйлабалшни зохихо»,—гэбэ. Малшан харюу үгэгүй боложо, дохин ябаба.

ТООМГҮЙ ХҮБҮҮН

Хабарай үодэ айлай нэгэ хүбүүн хони адуулжа ябатараа, номгон хусаяа бараад малгай үмэдхүүлээд, бэһэгэй нюдыень үяад, хонидтоо табиба. Хусыныгаа толгойгоо һэжэрэн гүйхэдэ, хүбүүн ехэ баясан энеэбэ, хухибэ.

Харин хонидынь хусаһаа айн жэгшажэ, эүг бухэндэ тарашаба. Хүбүүн хонидоо тогтоон ядаһаар холо ябашаба. Хусань хонидой һандаран жэгшэһэн абяаһаа бүри мэгдэжэ, унан бодон гүйһөөр таһерһан бүлэг хонидой хойнһоо таамагаар ошобо. Тэрэ хүбүүн тараһан хонидые арайхан суглуулаад, хусаяа үгылбэ. Удаан бэдэрээд, һүүлэй һүүлдэ тарэнээ олоходонь, үндэр эрьетэй, шабар охэтэй гүнэгы соормэгтэ хусань унаад үхэшэһэн байба.

Хүбүүн мэгдэжэ, хусаяа уһаньһаань гаргажа ядажа байтараа, өөрөө шабардажа, хулоо абажа ядаад, уһанда оробжо. Үхэхэһөө ехээр айгаад, айхабтөр шангаар бархирба. Эсэгэнь адуунда ябатараа соносожо, ерээд, шабарта соормэгтөө хоюулайень гаргаба.

ҮЙЛЭ ЗОРИГ ХОЁРООР

Хабарай сагта Жаргал Түмэн хоёр хони адуулба. Жаргал Түмэнһөө асууба: «Шамда зуруул бии гү?»—гэжэ. «Үглоогүүр эжыдэ мэдүүлэнгүй, хады модон зуруул хоёһон хоробходо хэжэ гараа һэмр. Жаргал хэлэбэ; «Ай, ши ямар һанаамгай һайн нүхэр гээшэбши! Намда тамхин байна»,— гэжэ тамхи гаргаба. Тиихэдэнь Түмэн хэлэбэ: «Зай, ши баһа һайн бэлэйш, бидэ хоёр энэ үдэр ехэ зохидоор хухихэмнай ха юм». Энэ зуура Жаргал тамхи орёожо, Түмэн зуруулаа носоожо, хоюулан урмашан тамхилба. Удангүй Түмэнэй толгой эрьежэ, бооложэбэ. Тамхияа дутуу татаад, галтайнь хаяба. Жаргал толгойгоо баһа эрьебэшье, Түмэнһөө үлүүхэн тамхи татадагаа һайрхажа, орёоһоноо гүйсэд татаба. Нюдэеэ уһатуулан, шүлһэ һайража, үлэгдэлөө тэрэ мүн лэ галтайгаар хаяба.

Тэндэнээ хоюулан хониндоо ошоод, гэнтэ хойшоо харахадань, тамхилһан газарһаань ехэ гал шатажа, утаан баяан байба. Энээнһээ айжа, холодохо һанаатай, хоюулан хониндоо суглуулжа ябатарнь, түймэр гараһаниие зон мэдээд, морёор олон хүнүүд гүйлгэлдэжэ ерээд, түймэрые сохин унтараабэ. Энээнэй һүүлдэ Түмэн Жаргал хоёрые уурташгаар ээмэлбэ. Энэ ушарһаа хойшо тэдэнэр хоёр тамхи татохаяа өгөлөн болибо.

ҮЙҺЭН ЮУ ХЭЛЭЭБ?

Баян айлай хүдэлмэришэд дутын ойдо түлеэ отолжо байба. Эдэнэй дэргэдэ энэ айлай бага һаһатай хүбүүн нааданябаба. Хүдэлмэришэдэй нэгэниинь мүн хүбүүе дуудан ерүүлжэ, үйһэн дээрэ тэмдэг бэшээд хэлэбэ: «Ши энэ үйһые гээнгүй абажа ошоод, хүдэлмэришэн. Батада үгэ»,— гэбэ. Хүбүүн асууба: «Энэ үйһыо Батада үгэхэдөө, би юу хэлэхэбиб?» Хүдэлмэришэн хэлэбэ; «Үгэ хэлахэ хэрэггүй, үйһэн өөрөө хэлэхэ. Харин энээниие дарыхан абаашьш даа. Бидэ хүдэлмэридөө яараже байнабди,— гэбэ. Тэрэ хүбүүн ехэ гайхажа, аниргүй болон ошоходоо: «Үйһэн яагаад дуугарха юм?» — гэжэ зуура бодоһоор ябажа, үйһэниие Батада хүргэбэ. Үйһэниие Батын үзэхэдэ, үйһэнэй дуу гарахые хүлеэн байба. Бата абяа гарангүй бодожо, нэгэ хюрөө хүбүүндэ үгэжэ: «Ши энэ хюрөө тэдэндэ түргэхэн абаашажа үгэ. Тэдэ хүдэлмэридэ түргэлхэ ёһотой»,— гэбэ. Тиихэдэнь хүбүүн хэлэбэ: «Ши үйһэниие үзөөд, хүдэлмэришэдэй хюрөө хэрэглэһэниие баяралтайе яагаад мэдэбэш?». Бата хэрюусаба; «Ши бэшэгтэй үйһэ намда өөрөө асаржа үгөө ха юмши. Би тэрэ бэшэгһээнь эдэниие мэдэзб». Хүбүүн хэлэбэ: «Тиимэ юм һаань, би тэрэ үйһыетнай үзөө һэм, тезд юундэ мэдээгүй гээшэбиб?». Бата ойлгуулан хэлэбэ: «Ай, ши бэшэгтэ һураа һаа, маанад шэнги, үйһэн дээрэ бэшээд, тэрэнээ уншажа ойлгодог болохо байгааш». Хүбүүн энэ сагһаа хойшо бэшэгтэ һураые ехэтэ хүсэжэ, эсэгэ эхэдээ хэлээд, ном бэшэгэй һургуулида оробо.

6 шүлэгыень поэт Ш. Нимбуев хуушан монголһоо мүнөөнэй үзэгтэ оруулһан байгаа. 1991 ондо Д.-Р. Намжилоной түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, Г. Туденов «Улаан туяа» гэжэ 1924 ондо хэблэгдэһэн хүүгэдэй уншаха ном доторынь үшоо үлэһэн 23 богонихон онтохонуудыень хуушан монгол үзэгһөө түрүүшынхээ ород алфавит дээрэ гаргаба.

ЖЭЛЭЙ ДҮРБЭН УЛАРИЛ

ЗУНАЙ САГ

Ой модон набшалаад,
Орон дэлхэй ногоорбо
Зон улад яаража,
Зуһаландаа орожо дүүрэбэ.
Шара, ягаан сэсэгүүд
Шалгаран,
ипгаран харагдана.
Сагаан сэсэг һалбараад,
Саһан мэтэ сайрана.
Уһа горход мэлмэрнэ,
Уула, тала уняартана.
Һүрэг малнууд халуудаад,
Һүүдэр газарта тиирэнэ.
Ургатай малшан соёржо,
Ужам талада
зэрилгээтэнэ...
Баггүй халуун нарые
Барбогар үүлэн бүглэбэ.
Аадар бороо адхаржа,
Адгга шаргаар нэрьебэ.
Удангүй аадар арилжа,
Огторгой газары холбоһон
Үнгын һолонго татаба.

Хурын үүлэн арилаад,
Хонгор сэлмэг боложо,
Хойно, урдаһаа һапхилбг
Ансир наран гэрэ
Арюун сэбэр агаараар
Амилжада эохид болоно.
Алтан хараасгай шаханан,
Аляа солбоноор ниидэжэ,
Айлай тоонодо амарна.
Батагана һоно дүүежэ,
Барашагүй олон болоно...
Үлэоергэнэ жэгдэ улайжа,
Айраг сагаа дэлгэрээд.
Үлэн үбһэн гүйсэнэ.
Айрһа барижа хатаана.
Нооһо хайшалан дэлгэжэ,
Нютагай залуушуул сохино,
Элбэг үһанай захада
Эшэгы табижа шэрэнэ.
Удын халуунай үнгэрхэдэ,
Үхэр малнууд бэлшэнэ.
Удэшын уняар табигдаад.
Үноэ һаалган болоно.

НАМАРАЙ САГ

Набша сэсэг хагдаржа,
Нарин горход хайнагтаба.
Үрэ жэмэс болбосоржо,
Үглоонэй харюу үзэгдэбэ.
Үхэр малнууд тарганжа,
Үзүүр үнгэдэ жиинганана.
Уһаан гоёы үгсэжэ.
Үбһэ һуринуудд харагдана.
Хүдөө тала газарта
Хүүгэд-хонишод ябажа,
Түшаа бүрээ гадаһатай.
Түмһэ малтан тонголзоно,
Хони малда адуулаашад
Хужармагта байлгад гээд,
Наранай орохоһоо
урдахана.
Наашалуулан гэртээ
ойртуулна.
Ундалжа, адеэлжэ амараад,
Олон малаа хурэана.
Айл бүхэнэй эхэнэр
Аргалай утаа баяюулжа,
Арһануудаа оloор утана.
Алас саашань харахада,

Айбала надхуулһан
Айрһа хурһан харагдана.
Ерэхэ үбэлэй тэжээлдэ
Ехэ эдеэтэй байхаяа
Элдэб олон аргаар
Эхэнэрнүүд баран
оролдоно.
Тоһо үрмэ хуряажа.
Торхотой аарса жэрылгээ.
Буряад эрэ хүдэлмэришэн
Бууса хорёогоо һэльбэжэ,
Газарай хүрэхэһоо урда
Гасуу хадхахые оролдоно,
Хара үүлэн гаража,
Харалган хүйтэн болобо,
Хүхэ тэнгэри сиидыгээд,
Бороо хура орожо,
Хүйтэн һалхин буунэ,
Бүрхэг харалган болоно.
Шара набшаһан унажа,
Саһан орожо сайлгана,
Агтын уяа гүйсэжэ,
Аглаг хонгор намар
Айлшалжа ерэбэ.

ҮБЭЛЭЙ САГ

Үүлэн хоорэн дээрэ гаража,
Үдэрэй хэмжээ богони
болобо.
Хухэ тэнгэри сиидыгээд,
Хүйтэн жабар үлеэбэ.
Шэлэ хубшын оройгоор
Шэрэнги модон бүтүүржэ,
Шэтэрмэ сагаан сэн
болобо.
Бургажа ороһон саһан
Бордоһон болон хиидэжэ,
Хада уулын хажуугаар
Хатуу хүнгэрэг тогтожо,
Хабарай сагые хүлеэбэ,
Хүүен шуурн шуургалан,
Хүн малые дааруулба.
Һүритэй үбһэн задаржа,
Һүрэг малда хаягдана.
Мүрэн, булаг нуурнууд
Мульһэн болон хурэбэ.
Елүүр шэрхи замаар
Ехэ ашаа абаһан
Емшэгэй шарга ташаба.
Модоной мүшэр гэшүүһэн

Мөгсоро баримаар хүрэбэ.
Орой үдэшэ болоходо,
Ойдо шоно улилдана...
Үбэлэй нүни үнгэржэ,
Үүрэй солбон гаранa.
Эрэ хүдэлмэришэд
тухеэржэ,
Үбһэ түлеэндэ ошоно.
Үхид эхэнэрнүүд
эртэлжэ,
Үнэһэ шоройгоо гаргана,
Үбһэ малдаа үгэнэ.
Удаан наранай игаахалаар
Уһалха бэлшэхынь гаргана.
Үдэ үнгэрхын урда
Үнжэлгын малые уһална.
Унаха морёо эмээллэн,
Урга барин мордоно.
Үргэлжэ хүнүүд уулзажа,
Үбһэ, үүсэ асуулсана,
Үдэрэй богониие
ойртоходо, гайхалсана.
Үдэшын сагай
Үхэртоо хохир дэбдинэ,

ХАБАРАЙ САГ

Урин дулаан боложо,
Орон нютаг зэрилгээтэнэ,
Үдэр үта болоод.
Наранай гэрэл шангадажа,
Нарин горход урдаба.
Уулын үбэр халажа,
Ургы ногоон бултайба.
Дулаан ороһоо шубуунд
Дуугаа татан ерэбэ,
Сагай уларил урбажа,
Саһан хайлан дууһаба.
Улад зон уулзахадаа,
Ургы ногоо хэлсэнэ.
Согаан эдеэ гаргажа,
Һаба һуулгаа угааба.
Халуун болохоһоо уртижа,
Хуһа улаяа шэрэнэ.

Түрүүшын ногоон гаража,
Түбй дэлхэй хүхэрбэ.
Түл хурьгад маарадлана,
Түрэһэн үнеэд моорэлдэнэ.
Малнууд баран таража,
Майлын үбэроор бэлшэнэ.
Хамаг хүнүүд яаража,
Хаамал хорёогоо һэльбэбэ.
Бүйлеоһэн, тэрэлжэ
сэсэглээд,
Бухы шубуунд жаргэбэ.
Хубшын модон хүхэржэ,
Хухы шубуунд донгодобо.
Энэ шүлэг хуушан
монгол дээрэһээ поэт
Ш. НИМБУЕВ
бүүлгаа һэн.

Хүн ба үе саг

ЭСЭГЭ ОРОНДОО ҮНЭН СЭХЭ ХҮБҮҮД ҺЭН

Улаан Армиин Буряадай түрүүшын морин сэрэгэй корпус Сталинай зонхилолгын үедэ

1924 ондо морин сэрэгүүдэй младша командирнуудые бэлдэхэ Буряад-Монголой һургуули нээгдээд, морин сэрэгэй тусгаар эскадрон бии болгогдоод, Буряад-Монголой тусгаар кавдивизион, Буряад-Монголой тусгаар кавполк, байн байтараа сэрэгэй томо соединени болотороо ургаһан түүхэтэй. Сэрэгэй эдэ частьнууд Буряад орондомнай байха үедөө арадай соёлые хүгжөөхэ, ород, буряад болон бэшэшье яһатанай хоорондохи хани барисаае бүри бэхижүүлхэ, залуу республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үдэлхэ кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ тон ехэ үүргэ дүүргэһэн юм.

Буряадай национальна частьнуудта нютагай тоогүй олон залуу хүбүүд сэрэгтэ алба һэхэ һургуули гараһан, бага болон дунда зиндаатай командирнуудай нэрэ зэргэтэй болоһон юм. Республикымнай залуу хүбүүд үдөө нютагта байгуулагдаһан Буряад-Монголой территориальна тусгаар кавполкын һуралсалай пунктнуудта үнгэргэгдэдэг сборнуудта мэргэжэлээ мүн лэ дээшэлүүлдэг байгаа. Буряадай национальна частьнуудай ажабайдалаар республикымнай дээдэн зургаануд, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд Михей Николаевич Ербанов, Дажуп Дансаранович Доржиев гэгшэд ходо һонирходог, али болохоор туһалдаг байгаа.

1930-аад оноор Буряад-Монголой Улаан тугта кавбригадын мэргэжэл ехэтэй кадрнуудтай, бэлэдхэл һайнтай сэрэгшэдтэй болоод байтарнь, Сталинай зонхилолгын, хархис хүсэнүүдэй аашалха үе эндэшье хүрэжэ ерэх бэлэй. Тэрэ үндэ хүшэр жэлнүүдтэ кавбригадын ямаршье зэмэгүй хэдэн олон командирнууд, полит-хүдэлмэрилэгшэд, морин сэрэгшэд худал хуурмаг хардалга гүрдэлгөөр хэнээлтын газарта хаагдаа гээшэб? Тиимэ байдалда ород байбашье, кавбригадынхид дайшалхы бэлэдхэлээ заашье һуладуулаагүй һэн. 1939 оной октябрь һерада Буряад-Монголой кавбригада 5-дахи Улаан Тугта Забайкальска кавбригада болгогдожо, хубилгагдаа юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Буряад-Монголой национальна частьнуудта алба хэһэн командирнууд полит-хүдэлмэрилэгшэд улаан морин сэрэгэй болон бэшэшье, частьнуудта ябахадаа, шадамар бэрхээр, эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа, бригадынгаа нэрэ солые бүри дээшэнь үргэһэн намтартай. Тэдэнэй дунда Буркавполкын түрүүшын командирнуудай нэгэн, Советскэ Союзай Герой генерал-майор И. В. Балдынов, Советскэ Союзай Герой гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн улаан армеецүүд Г. А. Гаармаев, Ж. Е. Тулаев ороолсоно. Түнхэнэй аймагта түрэһэн, Буряад-Монголой территориальна тусгаар кавполкдо һургуули гараһан С. Х. Булутов Алдар Солын бүхы гурбан орденоор шагнагдаһан юм.

Буряад-Монголой национальна частьнуудта алба хэһэн Ж. Е. Тулаевай, С. Х. Булутовай нютагта түрэһэн Лопсон Санжеевич Ивахинов Иринчин Шалданович Похонов хоёр Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ солодо зууршалагдаһан байха юм. Тэдэнэй баатаршалга гаргаһые хараһан командирнуудай зууршалгые дээдэ зиндаатай командирнуудай дэмжэгүйнь харамтай. Тэдэ хоёр дайшалхы Улаан Тугай орденуудаар шагнагдаһан һэн. Буряад-Монголой национальна частьнуудай ветерануд Корнил Павлович Пятибратов Намдак Цыбенович Цыбенов

хоёр мүн лэ. Советскэ Союзай Геройн нэрэ хүндэдэ табигдаад, нэгэниинь Улаан Тугай, нүгөөдэнь Ленинэй орденуудаар шагнагдаад үнгэршэһэн байна.

Агууехэ Илалтын һайндэрэй 50 жэлэй ой ойртожо байна. Хархис дайсаниие бута сохилгодо совет хүн бүхэнэй оруулһан хубита элирүүлэгдэнээр. Жэшээлхэдэ, 1990 оной майн 5-да 22 фронтовигуудта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргын олгогдоһон ушар энээниие үшөө дахин гэршэлнэ.

Советскэ Союзай орден, медальнуудаар Буряадай национальна частьнуудай бэшэшье олон ветерануд шагнагдаһан юм. КВЖД-гэй баатарнууд Гуржап Ванишкеевич Очиров, Василий Васильевич Тишкин, дунда шатын зиндаатай командирнууд болон политругууд Еремей Иванович Тугутов, Иннокентий Матвеевич Туманов, Дондок Будаевич Доржиев, Доржи Цыремпилович Цыремпилон, Степан Хулукшинович Митанов, Афанасий Васильевич Башинов, Радна Николаевич Яковлев, Чимит-Цырен Доржиевич Доржиев, Жамбал Доржиевич Сампилон, Жамбал-Доржи Нимаевич Бальжинимаев, Ермак Иннокентьевич Хунхенов, Цыренжап Санданович Аюрзанаев, Генден-Доржи Бомбениевич Цыренов, Владимир Будаевич Мешков, Михаил Лазаревич Этинсов, Арсений Михайлович Етобаев, Владимир Ильич Шаракшанэ, Николай Степанович Шоболов, Леонид Федорович Бадмаев, Базар Мамкеевич Тарбаев Жап Жамьянович Цыденов, Петр Николаевич Тойшиноев болон бусад тэдэнэй тоодо ороно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын гайхамшагта ехэ тэмсэлдэ эрэлхэг зориг харуулжа, нэрэтэй солотой болоһон Буряадай национальна частьнуудай младша командирнууд болон улаан армеецүүд угаа олон юм.

Дайгаа даралсажа, даагаяа һүүлдэлсэжэ, олон орден, медальнуудаар шагнагдажа ерэһэн Буркавбригадын ветерануд Жамса Бальжинимаевич Ванкеев Цокто Номтоевич Номтоев хоёр Эхэ оронойнгоо ажахы, соёл хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй зорюулһанайнгаа түлөө Социалис Ажалай Геройнууд болоһон байна.

«Буряадай национальна частьнуудта алба хэһэн республикымнай дайнай, болон ажалай ветерануудай үсөөхэн нэрэ эндэ дурдагдаба. Хэрбээ Буркавбригадын гэшүүдэй хардалга, гүрдэлгэдэ сроогүй, хюдагдаагүй байгаа һаань, тэдэнэй тоо бүришье олон байха байгаа.

Дайнай үрда жэлнүүдтэ манай орондо 43 мянган элдэб зиндаагай командирнууд хэһэлтэдэ орожо, тэдэнэй гурбанай нэгэн бүддуулжа алуулһан, 80 процентынь алба-найнгаа тушаалда нэгэл жэл шахуу байһан байна.

Бодоод үзэгты!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ манай армиин хүндэ байдалда ороһон шалтагаанай нэгэн эдэ болоно. Дайнай эхилээд, зургаа хоноод байхада, немец фашистнэр Минск хото хүрөөд байгаа, октябрь һарада Москва хотодо дүтэлһэн юм. Армиингаа түйлажа байһан амжалтаар һоттоһон Гитлер октябриин 16-да Москва хотые абахаб гэжэ дэлхэй дүүрэн һайрхаа һэмнай.

Манай шэн зоригтой Совет Арми, Эхэ ороноймнай түб Москва хотын ажалшад гитлеровецүүдэй энэ хараата муухай түсэбые эбдэһэн байна. Эдэнэр баатарлиг хатуу шэн зориг гаргажа, хэдэн мянган самолёт, танк, пушканууддаар хоолойдоо хүрэтэр эзбсэгжэһэн фашистнуудай дивизинуудэй добтолгые зогсоожо шадаа. Хороо бусалһан Гитлер болон тэрэнэй фельдмаршалнууд, генералнууд октябриин 25-да Москвагай түлхюур манай гарта байха гэжэ сонсохоһон юм. Тэрэнь баһан бүтөгүй. Тиихэдэнь ноябриин 7-до Москвае абаад, Улаан талмай дээрэ сэрэгэйнгээ парад үнгэргэхэбди гэжэ эсэслэн шиидэдэ бэлэй. Харин үнэй дээрээ 1941 оной ноябриин 7-до Улаан талмай дээрэ Совет Армиин парад болоо һэмнай даа.

Ороноймнай бүхы үндэһэ яһатан түрэл Москва хотоёо хамгаалхын тулада эхилһэн ехэ тулалдаанда хабаадалсажа байһан 16-дахи армида забайкалецүүд ерэжэ, эрэлхэг зоригтойгоороо суурхаа бэлэй. Улаан Тугта кавбригадын ветерануд Д. Б. Доржиев, В. И. Шаракшанэ, Н. Ц. Цыбенов, Р. Н. Яковлев, Е. И. Тугутов, Г. В. Очиров, Л. С. Ивахинов, В. В. Плишкин, Ж. Б. Ванкеев, А. В. Башинов, Ж-Д. Н. Бальжинимаев, Д-Д. Р. Жимбеев болон бусад тэдэнэй дунда ябалсаһан юм.

Буряадай национальна частьнуудта алба хэһэн хэдэн олон сэрэгшэд Москваһаа Берлин хүрэтэр ошолсоһон байна. Агуу Илалтада республикымнай арад зоной оруулһан хубита бага бэшэ. Дайнай жэлнүүдтэ армида абтаһан 120 мянган хүнүүдэй 60 гаран мянганиинь түрэл нютагтаа бусажа ерэгүй юм. Бүхы орон доторнай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда 27 миллион хүбүүд, басагаднай ами наһаяа үгэһэн байна. Тэрэнһээ гадна хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенциимнай ажал ороддолгоор байгуулагдаһан хэды ехэ баялиг һандаргадаа гээшэ һэм!

Энээнһээ урда ороноймнай арад зоной дайнай болон тэрэнэй урда жэлнүүдтэ хэды ехэ хүндэ хүшэр байдалые амсаһан, зобоһон тулиһан тухай үнэн зүбөөр, эли тодоор хэлэгдэдэггүй байгаа. Мүнөө энээниие зүбөөр хэлэхэ, ойлгуулха саг ерэнхэй. Мэдээжэ түүхэшэ ба философ, профессор, генерал-полковник Д. А. Волкогонов «Россин вестнигэй» политическэ шэнжэлэгшэ И. Михайловтай хөөрэлдэхэдөө, иигэжэ хэлэһэн байна:—«Манай арад зон алха дүшэ хоёрой хоорондо оршоһон мэтэ болоод байгаа. Нэгэ талаһаань Советскэ Союзда добтолон ороһон фашистнар, нүгөө талаһаань — репресси болон ГУЛАГууд».

Тэрэ үеын хүндэ хүшэр байдал түхай генерал-полковник «Вождьнор» (Ленин, Сталин, Троцкий тухай) гэжэ ном соогоо: «Хэдэн миллион хүнүүдэй Эхэ ороноо хорото дайсаньһаа аршалхын орондо түрмэ лагерьнуудаар байһаниинь халагламаар. НКВД-гэй сэрэгшэд фронт дээрэ байхын орондо тэдэ олон хүнүүдые харууһалжа байһан юм» гэжэ бэшэнэ. Саашань эрдэмтэ иимэ жэшээ дурдана: 1941 оной август һарада ороноймнай хэлэшэгүй хүндэ хүшэр байдалда ороод байхада, Берия Алас-Дурнада байһан лагерьнуудай харуул шангадахын тула хэдэн полкнуудые эрижэ Сталинда хандаһан юм. Сталин тэрэнэй гуйлтые дүүргэн, хэдэн частьнуудые лагерьнуудта ябуулха гэһэн захиралта үгэһэн байна. Лагерьнуудта байгаашад тэрээндэ фашис хархис дайсадһаа аюултай байгаа бшуу».

Сталинай зонхилолгын хархис хүсэнүүдэй аашалжа байха үедэ Буряадай национальна частьнуудай ямар байдалда байһые мэдээжэ эрдэмтын үгэнүүд үшөө дахин эли тодоо гэршэлнэ.

РККА-гай Генеральна штабай 1936 оной март һарын директивээр Буряад-Монголой тусгаар морин сэрэгэй полк Буряад-Монголой Улаан Тугта морин сэрэгэй бригада болгогдоо һэн. Тэрэ Буркавбригадын мэдэлдэ морин сэрэгэй хоёр полк, тусгаар автоброне-эскадрон, хэлхеэ холбооной тусгаар эскадрон, сапероно тусгаар эскадрон ороһон байна.

Забайкалиин сэрэгэй округой хүтэлбэрилэгшэд Улаан Армиин Буряадай түрүүшын соединени байгуулха хэрэгтэ тон харюусалгатайгаар хандаһан юм. Соединенидэ хэрэгтэй дайшалхы техникэ, һайн бэлэдхэлтэй кадрнуул үгтөө.

С. ХАНДАЖАПОВ,
дайнай инвалид, СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.
Ц. СУБАНОВ.
дайнай болон ажалай ветеран. Буряадай Журналистнуудай холбооной секретарь.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ сэрэгэй политическэ академидэ һурагшад. Наада талаань (зүүн гарһаа) С. Митанов, А. Рубашкевич, Е. Тугутов; арадань Д. Доржиев, К. Хардаев. М. Хамаганов, И. Туманов. Советскэ Союзай Герой Буркавбригадын командир байһан Н. Ф. Лебеденко. (Архивһаа абтаба).

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ТҮҮХЭНЬ БАЯН

Монгол ороной Нацагдоржын нэрэмжэтэ драмын академическэ театрай 60 жэлэй ойн баяр ёһололдо бидэ ошожо, баян түүхэтэй коллективэй ажал хэрэгүүдтэй танилсаба гээшэбди. Дүрбэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн найр наадануй һайндэрнүүдтэ хабаадаһандаа баяртайбди. Театрые байгуулгада габьяатай байһан мэдээжэ найруулан табигшадай зүжэгүүд, түүхэдэ мүр сараа үлөөһэн найруулганууд түрүүшын үдэшын баярта театрай байшан соо сугларагшадай анхаралда дурадхагдаһан байна. Театрай байшангай газаа түүдэг носоогдожо, баяр зугаа үргэлжэлөө.

Хоёрдохи үдэшын нааданда классикын мэдээжэ драматургнуудай, нэрлэбэл, Шиллер, Мольер, Шекспир болон бусад оюун бэлигтэ уран зохёолшодой найруулгаар табигдаһан зүжэгүүдһээ хэһэгүүдтэ монгол артистнууд хабаадажа, харагшадай зүрхэ сэдьхэл ханааба.

Гурбадахи үдэшын баяр эгээл һонирхолтой, хүхюутэйшье байгаа. Юуб гэхэдэ, энэ үдэшэдэ комединүүдһээ хэһэгүүд харуулагдаа бшуу. Өөһэдынгөө драматургнуудай зохёолнуудһаа гадна, Островскиин, Гоголиин шог ёгто пьесэнүүдэй удхаар табигдаһан зүжэгүүдһээ хэһэгүүд харагшадые хүхеэгээ.

Һүүлшын баяр ёһололой үдэшэ олониитэ, эндэ ерэһэн хүнүүд, айлшад аха дүү арадай театрай коллективые халуунаар амаршалба, шүлэг дуугаа зорюулба. Манай театрай коллективэй зүгһөө амаршалгын үгэнүүдые, халуун мэндые бидэ хүргөөд, хани харилсаагаа саашадань үргэлжэлүүлхэ түхай [illegible] Манай бэлигтэй артистууд [illegible] са Егорова монгол [illegible] дуунуудые бэлэг [illegible] дэндэ бариба [illegible] предприятинуудай [illegible] лэгшэд, спонсорнуу[illegible] амаршалгын үгэнүүд[illegible] бэлэг-сэлэг барюу[illegible] Корейн, Эстониин, [illegible] театрнуудай түлөө[illegible] баяр ёһололдо бай[illegible]

Театрай мэдээжэ [illegible] нууд Доржсамбуу[illegible] (манай театр Чим[illegible] рал аба» табиһан) [illegible] түгэлдэр артистуу[illegible] Үлзы, Гомбосүрэн, [illegible] яр болон бусад [illegible] үдэшэнүүдые хара[illegible] лэглээ гэжэ тэмдэг[illegible]

В. КОН[illegible]

Х. Намсараевай [illegible] буряад драмын [illegible] скэ театрай ахамад [illegible]

ДҮЙ ДҮРШЭЛ НЭМЭХЭ

Улаан-Үдэ хотын горсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй уряалаар манай республикын ниислэл хото Монголой Арадай Республикын соёлой хүдэлмэрние хүтэлбэрилэгшэд һаяхан ерэһэн байна. Соёлой хүдэлмэрние олоной дунда эдэбхижүүлхэ, уран һайханай харалгын хэмжээ ябуулганууда шанар дээшэлүүлхэ болон бусад ажал хэрэгээр һонирхоһон айлшад Улаан-Үдэ хотын эмхинүүдээр ябажа, городой хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай дүй дүршэлтэй танилсаба.

Энэ бүлэгэй бүридэлдэ хамтадаа 22 хүн ерэһэн байна. Эрдэнэтһээ бэшэ бусад хотонуудай, мүн Монгол ороной аймагуудай соёлой таһагые даагшанар манай хотодо айлшалба гээшэ. Улаан-Баатар хотын гүйсэдхэхы захиргаанай таһагые даагша нүхэр Бизья, Дархан хотын гүйсэдхэхы захиргаанай таһагые даагша нүхэр Чулуун, тиихэдэ Монголой Арадай Республикын искусство болон соёлой түлөө харюусадаг захиргаанай даргаа Жаргалсайхан бусад нүхэд хани харилсаата ажалтай соёлшодтой, багшанартай уулзажа хөөрэлдөө, саашанхи ажалайнгаа түсэб баталаа.

Улаан-Үдэ хотын 2-дохи хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин һуралсалай программматай тэдэнэр танилсаба. Энэ һургуулиин багшанартай уулзаа, эндэ һурадаг үхибүүдэй концерт наада хараһан байна. Тиихэдэ Улаан-Удын горсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһагай дэргэдэ байгуулагдаһан «Госфольклорно бүлэгэй концерт» [illegible] айлшадай анхаралда дурадхагдаһан ансамблиин залуу гэшүүд [illegible] жиева, Цыдып Юмжитов гүй[illegible] лаһан шэнэ дуунууд олон[illegible] «Сайн байна» гэжэ [illegible] Станислав Улахановай дуу[illegible] бүлэг гүйсэдхөө. Айлшадай[illegible] лаа мэдүүлэн, баярай үгэнүүдтэ [illegible] нуудта хүргөө, һайн һайхан [illegible] байдалдань хүсөө. Саашаа[illegible] саа холбоогоо үргэдхэ, [illegible] айлшалалсаха тухай эндэ [illegible]

Ф. Д[illegible]

Улаан-Удын горсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһагай [illegible]

ТООНТО НЮТАГТАА АЙЛШААР БУУҺАНДА

Репортаж

Буряадай ССР-эй габьяата уран зурааша Э. Э. Аюшеевэй бүтээлнүүдэй выставкэ Сампиловай нэрэмжэтэ музей соо нээгдэжэ, олоной үзэмжэдэ табигдаба.

— Дайнай, ажалай ветеран Эрхито Эрдынеевичэй уран гараар бүтээгдэһэн зурагуудай тусхайта энэ выставкэ мүнөөдэр нээхэдээ, таанадай, иланганаа залуу үеэтэнэй халан абамаар зүйлнүүдтэй дүтөөр танилсуулха зорилго табигдаа юм. Тиимэһээ хүдөө нютагуудай ажалшадай ажабайдалые, үзэсхэлэн гоё байгаалияа һайн мэдэхэ уран зураашын хүдэлмэритэй танилсаха болонот,— гэжэ тус музейн хүдэлмэрилэгшэ Л. Н. Цыренимаева выставкэ нээхэдээ хэлэнэ.

Выставкэдэ ерэһэн, мүн уран зураашын һайн бүтээлнүүдые хараһан ажалшад өөһэдынгөө һанамжа, дурадхал хэлэһэн, һайн бүтээлнүүдэйнь түлөө нүхэр Аюшеевтэ баяр баяскалан хүргэһэн байна.

Буряадай арадай поэт Н. Г. Дамдинов, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэлэй президент Д. Д. Дугаров, РСФСР-эй, Буряадай ССР-эй уран зураашад А. А. Сахаровская, Т. А. Рудь, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтдай хэлэ бэшэгэй докторр, профессор У.-Ж. Ш. Дондоков болон бусад амаршалгын үгэнүүдые хэлэхэдээ, уран зураашын саашанхи ажал ябуулгадань амжалта хүсэбэ.

— Бидэ, нютагайнь хүбүүд, басагад, Эрхито Эрдынеевичэйнгээ бүтээлээр хододоо һонирхожо, зурагуудыень шэнжэлхы ёһоор хаража, һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэжэ байдаг гээшэбди. Мүнөө эндэ табигдаһан зураг бүхэнийнь өөрын удха шэнжээр баян, бултанайтнай анхарал татаха бээ,— гэжэ нүхэр Дамдинов сугларагшадта хандахадаа мэдүүлэ.

Улаан торгон лентэ хайшалагдажа, ехэшүүл, һургуулиин һурагшад выставкын гурбан зал соо табигдаһан зурагуудые һонирхон хаража, одоошье хужарлабал даа.

Уран зураша өөрынгөө бүтээлнүүд соо ехэнхидээ хүдөөгэй ажалшадай хэрэгые, ажабайдалые гүнзэгы удхатайгаар зураглажа, олоной үзэмжэдэ табиһан байна. Тэдэнэйнь дундаһаа Хүнтэй болон Баргажан голнуудай тала дайдаар, эрьеэрнь атарлан бэлшэжэ ябаһан адуун һүрэг, хонид, малнууд харуулагдана. Мүн морин тэргэдэ һүүгаад ябаһан һаалишад, таряашадые харахада, [illegible] Харин сэргэдэ [illegible] хүрин хээрые [illegible] гэндэ байгаа [illegible] аад...» гэһэн [illegible] эзэлүүдгүй, [illegible] һанагдаадхиха [illegible]

Олон зураг[illegible] ажалай түрүүш[illegible] циалис Ажалай[illegible] Д. Ч. Цыренд[illegible] Тубденов, [illegible] Цыжипова, мүн [illegible] дүллина, Дарж[illegible] түрүүшын колхо[illegible] лэгшэ Гомбо Со[illegible] гашад Бато-Мөнх[illegible] чин Турлаков, [illegible] Сабанов болон [illegible] Демдиновые [illegible] эрьедэ байдаг[illegible] зурагууд авто[illegible] дэрэлээ, һанаг[illegible] бижа бүтээһэн [illegible] үрэ дүн болоо[illegible] хоор.

Нүхэр Аюш[illegible] нүүдтэй танил[illegible] ажалшад үнэн [illegible] сахадаа, тоонто [illegible] шалан бүүһалд[illegible] гэр гэртээ тар[illegible] ехэ хүдэлмэри[illegible] мэдэнгүй бүтээ[illegible] доо бэлэгэлэн[illegible] ша Э. Э. Аюш[illegible] хүсэнэбди.

Б. Ц[illegible]

ЗУРАГУУД [illegible] бүүд музей соо [illegible] арадай уран зу[illegible] Дугаров уран зу[illegible] Аюшеевые [illegible]

А. ШАГДАР[illegible]

Сэнтир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—Үглоо. 10.00—Мультфильм. 10.30—Хүүгэдэй хүгжэмтэ клуб. 11.10—«Богатые тоже плачут. 3-дахи сери. 12.00—Циркын программа. 13.00—Шэнэ һониной албан. 13.15—Уран зурааша Жигальцевэй модоор хэһэн хүнүүд. 13.25—Рампын нүгөө талаар. 14.20—Чернобылиин талаар улаасхоорондын проект. 14.50—Мультфильм. 15.10—Биржын пилот. 15.20—Блокнот. 15.25—Партнер. 15.55—Экономическа агентство. 16.25—Ехэшүүлдэ мультфильм. 16.45—«Поражение» 3-дахи сери. 18.10—Мультфильм. 18.30—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—Түби дэлхэй. 20.15 — Спортивна дамжуулга. 21.00—Абьяас шуналтай хүнүүд тухай. 21.15—«Богатые тоже плачут». 3-дахи сери. 22.00—Мэдээсэлэй программа. 22.40—Останкинадахи концертнэ студида уран зохёолшо Фазиль Искандертэй уулзалга. 23.55—«Спектакль на заданную тему»—уран һайхан фильм. 00.35—Шэнэ һониной албан. 00.50—Кинопанорама. 02.05—Баримта фильм. 03.30—«Звездочет». 2-дохи сери.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглоонэй гимнастика. 9.15 — Мультфильм. 9.25, 9.55—Немец хэлэн. 10.25—Менеджернүүдэй һургуули. 10.55—А. С. Пушкин. «Пиковая дама». 12.20 — Баримтата фильм. 13.10—Концерт. 14.00—Баримтата фильм. 15.00—Боксоор дэлхэйн чемпионат. Буряадай ТВ. 18.00—Буряадай био-элшэ хүсэнэй эблэл тухай. 18.50—Байгал. 19.10—Пионернүүдэй ордоной ойн баяр тушаа бодомжонууд: «ИКС» телеконкурс. 20.50—Биржын һонин. 21.00—Мэдээсэлнүүд. 21.20—«Амгалан нойрсогты, багашүүл!». 21.25—Г. Свиридовэй романснууд. 22.10—Баримтата фильм. 23.05—Фил Донахьюгай программа. 24.00—Мэдээсэлнүүд.

БУРЯ[illegible]
мүнөөдэр

«БАМ-ай [illegible] —РСФСР-эй А[illegible] дуудай эмхэдэ[illegible] хи съезд дээ[illegible] Агаловай эмхэ[illegible] Газар—манай [illegible] «Байгалые шэ[illegible] —Т. Якунаевай [illegible] Бага тосхо[illegible] асуудалнуу[illegible] —саашанхи зо[illegible] Сальвассерай [illegible] «Түүхэтэ эмхэ[illegible]

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакцийн ажалша коллектив.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

Манай адрес:
670000. Улаан-Удэ, Цалаһаришвилийн үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетын редакци

Редакцийн телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный—2-54-54, редакторай орлогшонорой — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн — 2-50-52, секретариадай — 2-66-76, таһагууд: соеддүүдэй хүдэлмэрийн ба нинтын эмхинүүдэй — 2-34-05 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, 2-67-81; социально-экономическа — 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-69-58; соёлой, эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; олониитын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-67-81; оршуулгын — 2-60-91; коммерческэ —2-69-58; корректорнүүдэй —2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй (выпускающинуудай) — 2-35-95, манай корреспондентнүүд: Баргажанда — 91-1-44, Закаменскда —31-61, Агинскда — 3-45-94.
Буряадай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор — 2-37-32, бухгалтери — 2-33-77, вахта —2-56-62.

Газетэ жэлдээ 260 дахин гараха.
Хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй
Газетын индекс 50961. Тираж 6600.
Хэблэлдэ тушаагдаһан саг: 22.05.

Буряадай ССР-эй Госкомиздадай республиканска типографида газетэ барлагдан хэблэгдэбэ. Директорэйнь телефон 2-40-45.